

Şiirde Ahenk Unsurları

- Ölçü: Hece ölçüsü, aruz ölçüsü
- Kafiye
- Redif
- Aliterasyon (ünsüz tekrarı)
- Asonans (ünlü tekrarı)
- Kelime tekrarları

Şiirin Temasını Belirleme

Tema, şiirin biçimsel özellikleri yani yapısıyla ve anlatım tarzıyla somut hâle gelir. Yapı, ses ve anlamın birleşmesiyle oluşurken aynı şey tema için de geçerlidir.

- "Şair, bu şiiri neden yazmıştır?" sorusunun cevabıdır, tema.
- Eserde verilmek istenen mesajın kendisidir, tema.

ÖRNEK

Artık demir almak günü gelmişse zamandan
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.

Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil, ne de bir kol.

Rihtimde kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli,

Aşağıdaki soruları bu şiire göre yanıtlayınız.

Şiirin nazım birimi:

Şiirin nazım biçimi:

Şiirin ölçüsü:

Şiirdeki redifler:

Şiirdeki kafiyeler:

Şiirin teması:

ÖRNEK

AKINCILAR

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik

Haykırdı, ak tolgalı beylerbeyi "İlerle!"
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kabilelerle

Şimşek gibi atıldık bir semte yedi koldan
Şimşek gibi Türk atlarının geçtiği yoldan

Bir gün yine doludizgin atlarımızla
Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla

Cennette bu gün gülleri açmış görürüz de
Hâlâ o kızıl hâtıra gitmez gözümüzde

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik

Yahya Kemal Beyatlı

Bu şiirin temasını ve ahenk unsurlarını yazınız.

1. Âmâlimiz efkârımız ikbâl-i vatandır
Serhadimize kal' a bizim hâk-i bendedir

Osmanlılarız ziyetimiz kanlı kefendir
Gavgâda şehdetle bütün kâm alırsız biz

Osmanlılarız can verir nâm alırsız biz
Kan ile kılıçtır görünen bayrağımızda

Bu dizelerdeki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Varlığın vatana borçlu olduğu
B) Vatan için çalışmak gerektiği
C) Düşüncenin vatanın bahtını açmak olduğu
D) Memleketin sorunlarla iç içe olduğu
E) Halkın vatan için çabaladığı

2. Görüp ahkâm-ı asrı münharif sıdk u selâmetten
Çekildik izzet ü ikbâl ile bâb-ı Hükûmet'ten
Usanmaz kendini insan bilenler halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazlûma el çekmez îânetten
Hakir olduysa millet, şanına noksan gelir sanma
Yere düşmekle cevher sâkıt olmaz kadr ü kıymetten
Vücûdun kim hamîr-i mâyesi hâk-i vatandandır

Ne gam râh-ı vatanda hâk olursa cevri ü mihnetten

Yukarıda verilen şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Teması, hürriyet sevgisidir.
B) Millet öne çıkartılmıştır.
C) Atasözüne yer verilmiştir.
D) İçerik, estetik kaygının önüne geçmiştir.
E) Divan şiirinde işlenen konularla özdeş bir konu işlenmiştir.

3. İkbâl için ahbabı siâyet yeni çıktı
Bilmez idik evvel bu dirayet yeni çıktı
Sirkat çoğalıp lafz-ı sadâkat modalandı
Nâmûs tamâm oldu hamiyet yeni çıktı
Düşmanlara ahbabını zem oldu zarafet
Dil-dârdan ağyara şikâyet yeni çıktı
Sâdıkları tahkîr ile red kaide oldu
Hırsızlara ikram u inayet yeni çıktı

Yukarıda verilen şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Devrindeki sorunlardan şikayet söz konusudur.
B) Sosyal hiciv içerir.
C) İçerik bakımından divan edebiyatından farklıdır.
D) Bireysel bir tema işlenmiştir.
E) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.

4. Doymadık gözlerimiz kan ile olsun dolsun
Babalar ağlaya dursun, analar saç yolsun
Yüzümüz yerde sürünsün, başımız taş olsun
Vatanın bağrına düşman dayadı hançerini
Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara mâderini...

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden söylenemez?

- A) Karamsarlık söz konusudur.
B) Vatanın zor durumda olmasına değinilmiştir.
C) Sanat yapma kaygısı içeriğin önüne geçmiştir.
D) Şekil bakımından eski şiir tarzındadır.
E) Divan şiirinin içerik özelliklerini taşımaz.

5. Gavgada şehadetle bütün kam alırsız biz
Osmanlılarız can verir nam alırsız biz
Top patlasın ateşleri etrafa saçılınsın
Cennet kapusu can veren ihvâna açılınsın
Dünyada ne bulduk ki ölümden de kaçılınsın

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kelime hâlinde redif vardır.
B) Tam kafiye kullanılmıştır.
C) Biçim bakımından divan şiirine benzer özellikler taşır.
D) Topluma yönelik eleştiri vardır.
E) Epik şiir örneğidir.

6. Sana senden gelir bir işte 'dâd' lâzımsa
Zaferden ümidin kes gayriden imdad lâzımsa.

Yüksel ki yerin bu yer değildir;
Dünyaya gelmek hüner değildir.

Bize gayret yaraşır, merhamet Allah'ındır.
Hükmü ati ne fakirin ne de şeyhin şahındır

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üçüncü beyitte ek hâlinde redif vardır.
B) İkinci beyitte tam uyak vardır.
C) Üçüncü beyitte zengin uyak vardır.
D) İlk beyitte kelime hâlinde redif vardır.
E) Şiir, aruz ölçüsüyle yazılmıştır.

7. Bu ayrılık bana yaman geldi pek,
Ruhum hasta, kırık kolum kanadım.
Ya gel bana, ya oraya beni çek,
Gözüm nuru oğulcuğum, Nijad'ım!

Bu dizelerin alındığı şiirin nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Naat
B) Münacat
C) Hicviye
D) Mersiye
E) Mevlid

8. Eyvah! Ne yer, ne yâr kaldı,
Gönlüm dolu ah-u zâr kaldı.
Şimdi buradaydı, gitti elden,
Gitti ebede gelip ezelden.
Ben gittim, o haksar kaldı,
Bir köşede tarumar kaldı,

Bu şiirle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ölüm karşısında duyulan çaresizlik söz konusudur.
B) Açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.
C) Toplumun sorunları dile getirilmiştir.
D) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
E) Dramatik şiir örneğidir.

9. Kulunun za'fına nisbet çoğ ise noksanı
Ya anın kahrına galib mi değil ihsanı
Sehvine oldu sebep acz-i tabîî kulunun
Hem O'dur âlem-i ma'nîde şeff'i kulunun
Beni afvetmeğe fazl-ı ilâhîsi yeter
Sanma hâşâ kerem-i nâ-mütenâhîsi biter

Bu beyitlerin alındığı şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Nazım türü münacattır.
B) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
C) Nazım biçimi mesnevidir.
D) Biçim ve içerik bakımından divan şiiri özelliklerini taşır.
E) Ölüm teması işlenmiştir.

10. Validem

Validem ümmiyeydi, ümmiyenin
Var idi ezberinde birçok ilim. (...)
Son zamanlar alil olan gözünün
Gördüğü bir hayal idi ancak
Ameliyatı istemez, sevmez,
Der idi daima; "Ne görmek için?" (...)
Abdülhak Hamit Tarhan

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Şair, şiirde annesini anlatmıştır.
B) Kafiyesiz şiir örneğidir.
C) Bireysel duyguları içerir.
D) Aliterasyon ve asonansa yer verilmiştir.
E) Gurbet teması işlenmiştir.

11. Bir beyaz titreyiş, bir dumanlı uçuş
Eşini kaybeden bir kuş
Gibi kar
Geçen ilkbahar günlerini arar
Ey kalplerin çılgın nağmesi
Ey güvercinlerin şiirleri
O baharın ertesi işte bu
Kapladi yeri derin bir sessizliğe
Karlar
Zaman zaman sessizce ağlar.

Bu dizelerin alındığı şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Benzetme söz sanatından faydalanılmıştır.
B) Beyaz titreyiş, dumanlı uçuş gibi sembollere yer verilmiştir.
C) Şairin benzetmeleri, divan şiirinin klasik benzetmelerine benzemez.
D) Nazım biçimi, serbest müstezattır.
E) "Eşini kaybeden bir kuş" sözünde intak sanatı kullanılmıştır.

12. Yâ Rab, öleyim mi neyleyim ben?
Ayrı yaşayım mı sevdiğimden?
Verdin bana böyle bir müsibet,
Ettin beni düşmen-i muhabbet.
Ya bir kulu sevmiyor musun sen?
Ya böyle bir ölüm değil mi erken?
Hiç bulmamak üzre gâib ettim,
Mecnun gibi ben onu severken.

Bu şiirinin nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Naat
B) Münacat
C) Mersiye
D) Fahriye
E) Mevlîd

TANZİMAT I. DÖNEM ŞİİR GENEL ÖZELLİKLERİ

- Tanzimat Fermanı (1839) sonrası meydana gelen büyük değişiklikler Tanzimat edebiyatının oluşmasını sağlar.
- İlk şiir tercümesi olan ve Şinasi tarafından yazılan "Tercüme-i Manzume" ve devamındaki başkaca çeviriler, Batı edebiyatı etkisini artırır.
- Çeviriler yoluyla da şiirde yeni içerikler ve yeni nazım biçimleri ortaya çıkar.
- Bu dönemde toplumcu sanat anlayışı hâkimdir.
- Dilde sadeleşme yalnızca bir çaba olarak kalır.
- Divan edebiyatından farklı olarak bütün güzelliği benimser.
- Biçim bakımından eski, içerik bakımından yeni şiir oluşturulmuştur.
- Şiirde hak, hukuk, adalet gibi kavramlar işlenmeye başlanmıştır.
- Divan edebiyatından farklı olarak şiirlere başlık konmaya başlanır.
- *Hürriyet Kasidesi*'nde Namık Kemal, klasik kasidenin dışına çıkmıştır ve kasidenin bölümlerine yer vermemiştir. Ayrıca mahlas da kullanmamıştır. Bu kaside, bir devlet büyüğünü övmek için de yazılmamıştır.
- İbrahim Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ahmet Mithat Efendi, Ahmet Vefik Paşa, Şemsettin Sami, Ahmet Cevdet Paşa, Ali Suavi ve Sadullah Paşa, dönemin sanatçılarıdır.
- Namık Kemal, Ziya Paşa ve Şinasi bu dönemde şairlik yönleriyle öne çıkmıştır.

NAMIK KEMAL

- Divan şiiri anlayışıyla ilk şiirlerini Encümen-i Şûara'da yayımlar. Bir divançe oluşturacak şekilde şiir yazmıştır.
- Şinasi sayesinde Batı şiiri ile tanışmış ve hep bu yolda yürümüştür.
- Vatan şairidir. Vatan sevgisini şiirleriyle anlatır.
- Hece ölçüsüne yakınlığını söylese de çevresine hece ölçüsüyle şiirler yazmayı önerse de şiirlerini aruz ölçüsüyle yazar.
- Tiyatro ve türkülerinde hece ölçüsü örnekleri verir.
- Romantizmin etkisinde kalmıştır.
- Divan edebiyatına karşıdır. Ziya Paşa'yı bu yüzden eleştirmiştir.
- Tiyatroyu halkı eğlendirerek öğretmek amaçlı kullanmıştır. Tiyatrolarıyla bir düşünceyi işler.
- Dram türünde yazar, tiyatroyu ahlak ve lisan mektebi olarak görür.
- Edebî romanın öncüsüdür. Ama romanlarının çok başarılı olduğu söylenmez.
- Divan edebiyatını sertçe eleştirir. *Celal Mukaddimesi*'nde divan şiirinin yaygın mazmunları devler ve gulyabaniler âlemine benzetmiştir.
- Düzyazılarında sanatkârane bir üslup kullanır.
- Tiyatroyu halkın eğitiminde bir araç olarak kullanır.
- Yazın hayatına "Encümen-i Şûara" ile başlasa da en sonunda Batılı anlayış ile eserler verir.
- Osmanlılık ve İttihat-ı İslam düşüncesini benimser.

ESERLERİ

Tiyatro: *Vatan yahut Silistre, Celaleddin Harzemşah, Âkif Bey, Zavallı Çocuk, Kara Bela, Gülnihal*

Roman: *İntibah (Son Pişmanlık, Sergüzeşt-i Ali Bey), Cezmi*

Eleştiri: *Lisan-ı Osmani'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülahazat-ı Şamildir, Tahrir-i Harabat, Takip, Renan Müdafanamesi, İrfan Paşa Mektubu, Bahar-ı Daniş Mukaddimesi, Mes Prison Muahezenesi, İntibah Mukaddimesi*

Şiir: *Vaveyla, Vatan Şarkısı, Hürriyet Kasidesi*

ŞİNASI

ZİYA PAŞA

Edebiyatımızda "ilklerin adamı" olarak bilinir. Klasisizmin edebiyatımızdaki temsilcilerindendir. Modern edebiyatın öncülerindendir. Akıl, adalet, kanun, hak, hukuk gibi kavramları şiirde ilk kullanan şairdir. Şiirde muhteva değişikliğini ilk Şinasi yapar. *Tercüme-i Manzume*, *Müntehabat-ı Eş'ar* onun şiir türündeki eserleridir.

Eski Türk edebiyatıyla Batılı şiir arasında, divan edebiyatıyla halk edebiyatı arasında kalmış, ikilik şairidir. *Eş'ar-ı Ziya*, *Külliyat-ı Ziya Paşa*, *Terkib-i Bend*, *Terci-i Bend* onun şiir türünde eserleridir.

ÖRNEK

Aşağıda verilen eserlerin başındaki harfleri, eser sahiplerinin altına doğru biçimde tabloya yerleştirin.

- Hürriyet Kasidesi*
- Tercüme-i Manzume*
- Müntehabat-ı Eş'ar*
- Terkib-i Bend*
- Vatan Şarkısı*
- Terci-i Bend*
- Vaveyla*

Namık Kemal	Ziya Paşa	Şinasi

ÖRNEK

Tanzimat I. Dönem edebiyatı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Gazel, kaside, murabba, terkib-i bend gibi divan edebiyatı nazım biçimleri kullanılmaya devam edilmiştir.
- Divan şiirindeki parça güzelliği yerine bütün güzelliği benimsenmiştir.
- Şinasi klasisizm, Namık Kemal romantizm etkisiyle eserlerini yazmıştır.
- Toplumsal temalara yer verilmiş; vatan, hak, hürriyet gibi temalar işlenmiştir.
- Biçim ve içerik bakımından tamamen yeni bir anlayış sergilenmiştir.

TANZİMAT II. DÖNEM ŞİİRİ

- Sanat, sanat içindir anlayışı benimsenmiştir.
- Sanatçılar, şiirlerinde bireysel konuları işlemiştir.
- Recaizade Mahmut Ekrem'in "Güzel olan her şey şiirin konusu olabilir." anlayışından hareketle şiirin konusu genişletilmiştir.
- Batı şiirinin tesiriyle Batılı nazım biçimleri kullanılmıştır.
- Tanzimat I. Dönem'de dilde sadeleşme çabası terk edilir ve ağır bir dil kullanılır.
- Şiirde yenilikleri yapan ve bir inkılapçı gibi davranan "Şair-i Azam" olarak bilinen Abdülhak Hamit Tarhan'dır.
- Abdülhak Hamit Tarhan, aruz ölçüsü ve serbest müstezat ile de şiirler yazmıştır.

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN

Süleyman Nazif tarafından ona "Şair-i Azam" ünvanı verildi. Şiir ve tiyatro türlerinde eser veren sanatçı, aynı zamanda "Tezatlara Şairi" olarak bilinir. Ölüm ve metafizik şiirlerinin ana damarıdır. Ayrıca edebiyatımızda Batılı anlamda ilk pastoral şiir olan *Sahra'nın* şairidir. *Garam, Makber, Ölüm, Hacı, Külbe-i İştihak, Belde yahut Divaneliklerim, Validem* (ilk kafiyesiz şiirdir), *Tagannum, Baladan Bir Ses, İlham-ı vatan, Kahpe* sanatçının şiir türünde eserleridir.

Tiyatro: *Sardanpal, Eşber, Nesteren, Sabrû Sebat, İçli Kız, Duhter-i Hindû, Finten*

RECAİZADE MAHMUT EKREM

Tanzimat II. Dönem'in öncü şairidir. Fikirleriyle Tanzimat II. Dönem'in öncüsüdür. Batılı Türk şiirinin kuramcısıdır. Muallim Naci ile girdiği edebî tartışmada kulak için kafiye savunmuş ve Servetifünun edebiyatının oluşmasını sağlamıştır. Aşk, tabiat, ölüm konularını şiirde işlemiştir. *Nağme-i Seher, Yadigar-ı Şebap, Zemzeme I – II, Tefekkür, Pejmürde, Nijad Ekrem, Nefrin* sanatçının şiir türünde eserleridir.

MUALLİM NACİ

Eski edebiyat taraftarı olarak bilinir. Yeni edebiyata kapalı değildir ama göz için kafiye savunur. Şiirlerinde yalnızlık, doğa, gurbet temalarını işler. Köyden söz eden ilk şiiri *Köylü Kızların Şarkısı'nı* yazar. Recaizade'nin *Zemzeme'sine* karşı *Demdeme'yi* yazar. *Ateşpare, Şerare, Fürûzan, Sünbüle, Yadigar-ı Naci* sanatçının şiir türünde eserleridir.

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru ifadeleri yazınız.

1. ...., Muallim Naci ile girdiği tartışmada kulak için kafiye savunmuştur.
2. ...., Abdülhak Hamit Tarhan'a Süleyman Nazif tarafından verilen ünvanıdır.
3. Muallim Naci'nin yazdığı ..... adlı şiir, köyden söz eden ilk şiirdir.
4. "Güzel olan her şey, şiirin konusu olabilir" diyen....., şiirin konusunu genişletmiştir.
5. Muallim Naci, Recaizade Mahmut Ekrem'in yazdığı ..... adlı esere karşı Demdeme'yi kaleme almıştır.
6. ...., adlı eser eşi Fatma Hanım'ı kaybeden Abdülhak Hamit Tarhan tarafından kaleme alınmış bir mersiye'dir.
7. Recaizade Mahmut Ekrem ..... adlı eseri oğlunun ölümü üzerine yazmıştır.
8. .... Dönem'de şiirlere özel bir isim ilk kez verilmiştir.

EDEBİYATİCEDİDE (SERVETİFÜNUN) ŞİİRİ

- Servet-i Funûn dergisinin başına Tevfik Fikret'in geçmesiyle aynı anlayışı paylaşan sanatçıların oluşturduğu edebiyata Servetifünun edebiyatı (Edebiyatıcedide) denir.
- "Sanat, sanat içindir." anlayışını benimseyen topluluk, şiirin dilini ağırlaştırarak Arapça-Farsça kelimeleri yoğun olarak kullanmıştır.
- Biçim mükemmeliyetçiliğini önceleyen sanatçılar, parnasizm ve sembolizm akımlarından etkilenmişlerdir.
- Şiirde birden çok aruz kalıbını uygulayabilen sanatçılar; sone, terzarima, triyole, serbest müstezat nazım biçimlerini kullanmışlardır.
- Şiiri düzyazıya yaklaştıran sanatçılar mensur şiir denemeleri de yapmışlardır.
- Anlamı dizede veya beyitte tamamlamayıp dizenin veya beytin dışına taşımışlardır. (Anjanbman)
- Dönem şairleri, içinde buldukları siyasal ve sosyal yapıdan kaçma isteği içinde olmuşlardır. Bu yüzden hayal-hakikat çatışması yaşamışlardır.

- Karamsarlık, bunalım, buhran, aşk, ölüm, tabiat konularını şiirde işlemişlerdir.
- Dönem sanatçıları, dönem şartları gereği siyasal ve toplumsal konulardan uzak durmuşlardır.
- Hüseyin Cahit Yalçın'ın "Edebiyat ve Hukuk" adlı Fransızcadan çevirdiği makale nedeniyle dergi kapatılır ve Servetifünun Dönemi ona erer.

Mazmun: Klişeleşmiş söz ve anlatımlardır.

İmge: Çağrışım

Edebî Sanatlar: Benzetme, kişileştirme, istiare, kinaye, tezat...

TEMSİLCİLERİ

Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Hüseyin Suat Yalçın, Ali Ekrem Bolayır, Celal Sahir Erozan, Süleyman Nesip, Faik Ali Ozansoy

EDEBİYATİCEDİDE (SERVETİFÜNUN) ŞİİRİNDE KULLANILAN NAZIM BİÇİMLERİ

SONE	SERBEST MÜSTEZAT	TERZARİMA	MENSUR ŞİİR
<ul style="list-style-type: none"> ● Batı edebiyatından edebiyatımıza girmiştir. ● 14 dizeden oluşur. ● İki dördük ve iki üçlükten oluşur. ● En güçlü dizesi, şiirin son dizesidir. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Hem aruz hem de hece ölçüsüyle yazılabilir. ● Müstezattan uyarlanmıştır. ● Dizeleri, uzunlu kısıklıdır. ● Dizelerin belli bir dizilişi yoktur. ● Kafiyeleşimi şairden şaire değişebilir. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Batı edebiyatı kaynaklı bir nazım şeklidir. ● 3 üçlük ve sonunda tek dizeden oluşur. ● Bent sayısında sınırlama yoktur. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Batı kaynaklıdır. ● İçerik ve ifade şekli bakımından şiiri andırır da biçim bakımından düzyazıya yakındır. ● Ahenk, secilerle sağlanır. ● İlk örneklerini Halit Ziya Uşaklıgil vermiştir. ● Mehmet Rauf ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu da bu türde eser vermiştir.

TEVFİK FİKRET

- "Sanat, sanat içindir." anlayışıyla şiirlerini yazar.
- Şiirlerinde aşk, doğa, günlük yaşam konularını işler.
- 1901'den sonra toplumsal konulara yönelir.
- Fakirlik, geçim sıkıntısı gibi toplumsal konuları da şiirlerinde işlemiştir.
- Aruzu kusursuz kullanan şair, müzikaliteye ve anlam kapalılığına önem verir.
- "Şermin" dışındaki tüm şiirlerinde aruz ölçüsünü kullanır.
- Biçim mükemmeliyetçiliği anlayışıyla parnasizm etkisiyle şiirlerini oluşturur.
- Manzum hikâyenin önde gelen ismidir, nazmı nesre yaklaştırmıştır.
- Kartpostal altı şiirler yazar.

Şiirleri: *Rubab-ı Şikeste, Rubab'ın Cevabı, Haluk'un Defteri, Şermin, Tarih-i Kadim*

CENAB ŞEHABETTİN

- "Sanat sanat içindir." anlayışıyla kapalı, ağır ve ferdi şiirler yazar.
- Tüm şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmış, hece ölçüsünü "parmak hesabı" diyerek reddetmiştir.
- Müzikaliteyi önemser.
- Sembolizmden etkilenen ve sone nazım biçimini kullanan ilk şairdir.
- Edebiyatımıza sembolizm ve parnasizm akımını getiren sanatçıdır.
- Aşk, tabiat konularını şiirlerinde işler.
- Fikret gibi tablo altı şiirler yazar.
- *Tamat* (Gençlik şiirleri), *Evrak-ı Leyal* (Şiirlerini bu isimle kitaplaştırmak istemiş ama yapamamıştır.) sanatçının şiir türünde eserleridir.
- Ayrıca sanatçı, mizah yazılarında "Dahhak-ı Mazlum" adını kullanmıştır.

Tiyatro: *Yalan, Körebe, Küçük Beyler*

Düzyazıları: *Hac Yolunda, Suriye Mektupları, Avrupa Mektupları, Tiryaki Sözler, Evrak-ı Eyyam, Nesr-i Harp, Nesr-i Sulh*

ÖRNEK

Bitmemiş Bir Gül

Bir gonce râz-ı aşkı sarar penbe bir güle
 Bir gül bugün nişanlanacak andelib ile
 Güller açınca kendini her kalb-i derbeder
 Güller açınca arş-ı hayâlâtı devreder
 Cûlar güler uzakta, çemenlerde bâd-ı saf
 Eyler harem-serâyım eş kuşların tavaf
 Güllerle rû-be-rû açılır taze sineler,
 Her sine kendi üstüne güllerle iğneler.

Cenap Şahabettin

1. Bu şiirin temasını yazınız.
2. Şiirin ölçüsünü yazınız.
3. Dil özelliklerini yazınız.
4. Ahengin nasıl sağlandığını yazınız.
5. Hangi akımın etkileri görülür, yazınız.

FECRİATİ EDEBİYATI

- Servet-i Fünûn dergisi, 1909 yılında yeniden yayımlanmaya başlamıştır.
- Bu dergi etrafında toplanan sanatçılar, Türk edebiyatındaki ilk beyannameyi (bildiri) yayımlar.
- Fecriati topluluğu, çok eleştirdikleri Servetifünuncuların sanat anlayışını sürdürür.
- "Sanat şahsi ve muhteremdir." şiarıyla ve "Sanat, sanat içindir." anlayışıyla eser vermişlerdir.
- Aşk ve tabiat temalarını işlemişlerdir.
- Parnasizm ve sembolizm etkileri görülür.
- Fecriaticiler, Arapça ve Farsça ile yüklü yoğun ve kapalı anlatımı tercih etmişlerdir.
- Serbest müstezâtı geliştiren toplulukta Ahmet Haşim, Emin Bülent Serdaroğlu ve Tahsin Nahit ön plana çıkar.
- Topluluğun beyannamesine dönemin önemli sanatçıları imza atmıştır.
- Ülkedeki sosyal ve siyasal durum nedeniyle topluluk, 1912'de dağılmıştır.

AHMET HAŞİM

- Sembolizmin edebiyatımızdaki en önemli ismidir.
- Hece ölçüsünü "köylü vezni" olarak niteleyen sanatçı, tüm şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır.
- Şiirlerinde anlam kapalılığını benimseyen şair; akşam, gün batımı, tabiat ve ölüm konularını işler.
- Edebiyatımızda "Akşam Şairi" olarak bilinir.
- Şiirlerinde renklere özellikle yer verir.
- Sonbahar sarısını da şiirlerinde kullanır.
- Şiir hakkındaki görüşlerini *Piyale*'nin ön sözünde *Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar* başlığı altında vermiştir.
- Bu görüşler aynı zamanda öz şiirin de başlangıcıdır.
- *Merdiven, O Belde, Bir Günün Sonunda Arzu* sanatçının ünlü şiirleridir. *Göl Saatleri, Piyale* (Şiir); *Bize Göre* (fıkra); *Gurabahane-i Laklakan* (deneme), *Frankfurt Seyahatnamesi* (gezi)" başlıca eserleridir.

SAF (ÖZ) ŞİİR

- Estetik kaygı güden şiirdir.
- Mesaj verme kaygısına düşmez.
- Bireysel temaların yoğun olduğu bu şiir anlayışı hikâyeden uzaktır ve öğretici değildir.
- Sezdirme ve çağrışım yoluyla dil ve anlam unsurları bir araya gelir.
- Sembolizm etkisi oldukça fazladır, bireysellik ön plandadır.
- İmgelere, kelimelerin duygu değerine, çağrışımlara önem verilerek şiir dili oluşturulur.
- Ahenk unsurları ve söz sanatları önemsenir.
- Öncüleri Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı'dır.
- Sonrasında Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dıranas, Ziya Osman Saba, Yaşar Nabi Nayır ve Cahit Sıtkı Tarancı gibi isimler saf şiir anlayışını sürdürmüştür.

YAHYA KEMAL BEYATLI

- "Ok" şiiri dışında tüm şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır.
- Divan şiirinden faydalanan sanatçı, aruzu kusursuz kullanmıştır.
- Biçim mükemmeliyetçiliğine önem vermiştir.
- İstanbul, tarih, ölüm, tabiat, aşk, hatıra temalarını şiirlerinde kullanmıştır.
- Düzyazı türünde de eserler vermiştir. *Aziz İstanbul, Eğil Dağlar* düzyazı;
- *Kendi Gök Kubbemiz, Eski Şiirin Rüzgârıyla, Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş* sanatçının eserleridir.

 ÖRNEK

Aşağıdaki sanatçıları bağlı oldukları topluluklara göre tabloya yazınız.

- Ahmet Haşim
- Recaizade Mahmut Ekrem
- Muallim Naci
- Ahmet Hamdi Tanpınar
- Cenap Şahabettin
- Şinasi
- Namık Kemal
- Tevfik Fikret

Tanzimat I. Dönem	Tanzimat II. Dönem	Servetifünun	Fecriati	Saf Şiir

 ÖRNEK

Aşağıda verilen cümlelerdeki ifadeler doğru ise yay ayraç ( ) ile belirtilen yere "D" yanlış ise "Y" getiriniz.

- ( ) Fecriati, edebiyat tarihimizde bildiri ile ortaya çıkan ilk topluluktur.
- ( ) Ahmet Haşim, parnasizm akımından etkilenmiştir.
- ( ) Fecriati edebiyatı, düzyazıda daha başarılı olmuştur.
- ( ) Öz şiir anlayışı, Cumhuriyet Dönemi'nde de varlığını sürdürmüştür.
- ( ) Ahmet Haşim, tüm şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır.
- ( ) Yahya Kemal Beyatlı, Fecriati topluluğundadır.
- ( ) "Sanat şahsi ve muhteremdir" sloganı, Fecriati edebiyatının sloganıdır.
- ( ) Öz şiir temsilcileri, Servetifünuncuları toplumcu olmakla suçlamışlardır.

1. Tanzimat I. Dönem şiirleri üzerine bir proje ödevi hazırlayan Binnaz, bu ödevinde Namık Kemal ve Ziya Paşa'nın şiirlerini incelemiştir. Dönemin diğer şiirlerini ise ödevine dâhil etmemiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Binnaz'ın proje ödevinde bulunmaz?

- A) Vaveyla
B) Terkib-i Bend
C) Tercüme-i Manzume
D) Hürriyet Kasidesi
E) Eş'ar-ı Ziya

2. (I) Tanzimat I. Dönem'de şiirde biçim bakımından eski edebiyata bağlı kalınmasına rağmen içerik bakımından yeni konular işlenmiştir. (II) Bu dönemin sanatçıları, vatan, hak, hürriyet gibi konulara eserlerinde yer vermiştir. (III) Tanzimat II. Dönem'de de bu sanat anlayışı sürmüş ve toplumsal konulara şiirde ağırlık verilmiştir. (IV) Ayrıca şiirin konusu Tanzimat II. Dönem'de genişletilmiştir. (V) Şair-i Azam olarak bilinen Abdülhak Hamit Tarhan, şiirlerinde aruz ölçüsünü ve Batılı nazım biçimlerini kullanmıştır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

3. Tanzimat'tan sonraki Türk şiirinde başlayan yenileşme çabalarını bütün yönleriyle gerçekleştiren, esas itibarıyla odur. Hiçbir kurala bağlı kalma gereği duymayan, Batı şiirinde görüp beğendiği ve Türk edebiyatında bulunmayan hemen her şeyi hiçbir tereddüt göstermeden gerçekleştirmeye çalışan şair aruz, hece, hatta aruzda hiç kullanılmayan kalıplar ve zaman zaman kafiyesiz şiirlerle, hayatı boyunca daima yenilik peşinde koşmuş, "Şair-i Azam" sıfatına lâyık bir şairdir.

Bu parçada söz edilen şair, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rezaizade Mahmut Ekrem
B) Abdülhak Hamit Tarhan
C) Şinasi
D) Ziya Paşa
E) Namık Kemal

4. I. Ateşpare
II. Tercüme-i Manzume
III. Zemzeme
IV. Sünbüle
V. Vaveyla

Numaralanmış eserlerden hangileri Muallim Naci'ye aittir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I ve IV
E) III ve V

5. I. Tanzimat I. Dönem edebiyatında şiirde asıl değişim içerikte olmuştur.
II. Tanzimat I. Dönem'de şairler, divan edebiyatı nazım şekillerini ve türlerini kullanmışlardır.
III. Abdülhak Hamit Tarhan, Batı edebiyatından gelen nazım şekillerini de kullanmıştır.
IV. Muallim Naci, sone nazım biçimini ilk kullanan şairdir.
V. Şinasi, klasik kaside formunu değiştirerek Mustafa Reşit Paşa Kasidesi'ni yazmıştır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

6. Şiiri, Batı'dan gelen sosyal ve siyasi fikirlere açan şairin üzerinde durduğu yeni kavramlar arasında kanun, hak ve adalet de önemli bir yer tutar. Şiirlerinde bu kavramları yücelterek öngördüğü ileri toplum modelinin âdeta programını yapmak ister. Birincisi çeviri (tercüme) olmak üzere Terceme-i Manzume (1859) ve Müntehabât-ı Eş'âr (1862) adlı iki küçük kitapta toplanan şiirler sanat yönüyle değilse de yarattığı etki ve yerleştirmeye çalıştığı düşünce ile yenileşme yolunda önemli birer adım olur.

Bu parçada söz edilen sanatçı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Namık Kemal
B) Şinasi
C) Ziya Paşa
D) Muallim Naci
E) Rezaizade Mahmut Ekrem

7. Hakk u insâf ile kan etmeden ettin kanun
Oldu bâtil işi cellâd-ı leîmin battâl
Öyle kanûn-ı müebbed ki verir ez-ser-i nev
Devlet ü mülke bekâ saltanata istiklâl
Adl ü hikmetle eden sen gibi re'y ü tedbîr
Kahramandır ne kadar etmese de ceng ü cidal

Bu dizeleri biçim, içerik, dil ve anlatım özellikleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki sanatçılarından hangisi yazmış olabilir?

- A) Şinasi
B) Recaizade Mahmut Ekrem
C) Abdülhak Hamit Tarhan
D) Cenap Şahabettin
E) Tefvik Fikret

Eder yek-digerin takbîl dâim

Zühre vü zerre,

Yürür bir yolda mürg ü mâhi vü meh-tâb ü şeb-pere

Otur şu minber-i deryâ-muhât-ı senge bir kerre,

Hemen Allah'ı gör şâmil semâdan bahr ile berre.

([Gökteki] çoban yıldızı ile [yerdeki] zerre birbirini öper; balık ve kuş, mehtap ve yarasa aynı yolda yürür; taşını deryanın çevrelediği minbere bir kere otur; gökyüzünden deniz ve karayı kaplayan Allah'ı gör.)

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Pastoral şiir özellikleri görülür.
B) Tanzimat II. Dönem şiir özelliklerini taşır.
C) Divan şiiri içerik özelliklerini yansıtır.
D) Abdülhak Hamit Tarhan'ın şiir anlayışını yansıtır.
E) Arapça ve Farsça tamlamalarla dolu, ağır bir dille oluşturulmuştur.

9. —, edebî şöhretini sağlayan "Terci-i Bent"i 1859'da yazar Klasik İslam felsefesiyle modern Batı bilimlerini, özellikle astronomiyi başarılı bir şekilde birleştirdiği şiirine o,

Bu kârgâh-ı sun' aceb dershânedir

Her nakş bir kitâb-ı ledünden nişânedir

(Bu yaratılmış dünya ne tuhaf ders alınacak yerdir; onun her görünüşü Allah kitabından bir nişan/ belirtidir.)

şeklinde varlığa geniş bir açıdan bakan dikkatle girer.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Şinasi
B) Abdülhak Hamit Tarhan
C) Ziya Paşa
D) Recaizade Mahmut Ekrem
E) Namık Kemal

10. Ziya Paşa, 1868 yılında Hürriyet gazetesinde yayımladığı — makalesinde divan edebiyatını taklitçilikle suçlar ve devrinin diğer yenilikçi eleştirmenleri gibi klasik anlayışı sorgular. Namık Kemal'in "Lisan-ı Osmânî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazâtı Şâmilidir" makalesinde dil meselesini ele alış tarzının bir benzerini bu makalede görürüz. Tıpkı Namık Kemal gibi Ziya Paşa da Arapça ve Farsça kelimelerin etkisiyle dilin çok külfetli ve anlaşılmasız bir hâl aldığını iddia eder. Makalede hem divan şiiri hem de nesri, dil ve üslup açısından eleştirilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden getirilmelidir?

- A) Tahribi Harabat
B) Zemzeme Mukaddimesi
C) Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi
D) Bahar-ı Daniş Mukaddimesi
E) Şiir ve İnşa

11. --- Tanzimat ikinci kuşak şairleri içerisinde farklılaşan bir isimdir. Bu farklılık yenilikçi kuşağa göre ayrı bir yerde hatta onlara zıt bir kutupta bulunmasından kaynaklanır. Tarihsel olarak aynı devirde aynı edebiyatı icra etmelerine rağmen bazı yönlerden birbirlerinden ayrılırlar. Bir defa başlı başına "Demdeme-Zemzeme" tartışmasının karşıt kutuplarını oluşturan başaktörler bile bu üçlüden oluşur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Muallim Naci
- B) Rezaizade Mahmut Ekrem
- C) Abdülhak Hamit Tarhan
- D) Namık Kemal
- E) Şinasi

12. İlk şiir kitabı olan Nağme-i Seher (1871) şairin daha çok eski edebiyat tarzında yazdığı manzumeleri içeren kitabıdır. Bazı eleştirmenlere göre onun sanatına ilişkin en önemli manzumeler bu kitapta yer almaktadır. Tanpınar da bu bağlamda kitaptaki şiirleri başarılı bulur. İkinci şiir kitabı olan *Yadigâr-ı Şebab*; gençlik günlerinin özlemlerini, hatıralarını içeren kitabıdır. Onun yenilik arayışları içerisine girmesi bu kitabıyla başlar ve dikkat çeken ilk şiir kitabı ise 1881 ile 1885 arasında yayımladığı ve üç kitaptan oluşan *Zemzeme* serisidir.

Bu parçada söz edilen şair, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abdülhak Hamit Tarhan
- B) Rezaizade Mahmut Ekrem
- C) Muallim Naci
- D) Şinasi
- E) Namık Kemal

13. (I) Abdülhak Hâmit'in şehir ve tabiat hayatına ilişkin duygu ve düşüncelerini dile getirdiği manzumeleri *Sahra* adlı kitabında genellikle yer alır ve on bölümden oluşan eser Batılı şiir biçimi ile yazılmıştır. (II) Biçimi ve içeriğiyle çağı için oldukça yenidir. (III) Bu eserle Türk şiirine yeni bir tabiat anlayışı gelmiştir. (IV) Rousseau'dan esinlendiği söylenen bu düşünceye göre doğa, saf ve güzel; medeniyet ise kirli ve çirkindir. (V) Bu bağlamda köy hayatının güzelliğine karşın şehir hayatının çirkinliğine vurgu yapılır ve *Sahra* Türk edebiyatında mensur şiirin ilk örneği sayılır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

14. Pek rengine aldanma felek eski felektir
Zira feleğin meşreb-i nasazı dönektir

Ya bister-i kemhada ya viranede can ver
Çün bay u geda hake beraber girecektir

Allah'a sığın şahs-i halimin gazabından
Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir

Yaktı nice canlar o nezaketle tebessüm
Şirin dahi kasdetmesi cana gülerektir

Bu dizeleri dil, anlatım, biçim ve içerik özellikleri dikkate alındığında aşağıdaki şairlerden hangisi yazmış olabilir?

- A) Muallim Naci
- B) Ziya Paşa
- C) Rezaizade Mahmut Ekrem
- D) Abdülhak Hamit Tarhan
- E) Nabizade Nazım

1. Bu dönem edebiyatının en önemli özelliği, edebî eser-
de şekil mükemmelliğine, dil ve üslûba, bu bağlamda
da âhenk ve musikiye büyük önem verilmiş olmasıdır.
Bunun nedeni, dönem sanatçılarının resmi önemseyen
Fransız parnasyenler ile musiki hassasiyetine sahip
sembolistlerden etkilenmiş olmalarıdır.

**Bu parçada söz edilen edebî dönem aşağıdakiler-
den hangisidir?**

- A) Fecriati
B) Tanzimat
C) Servetifünun
D) Millî Edebiyat
E) Cumhuriyet Dönemi

2. **Aşağıdakilerden hangisi Servetifünun şiirinin özel-
liklerinden biri değildir?**

- A) Doğa manzaraları, aşk, ölüm gibi bireysel konular
işlenmiştir.
B) Sembolizm ve parnasizm etkisi vardır.
C) Nazım nesre yaklaştırılmış, mensur şiir örnekleri
verilmiştir.
D) Siyasi içerikli eserler öne çıkmaya başlamıştır.
E) Anlamın dizede veya beyitte tamamlanmayarak
anlam dize veya beytin dışına taşırılmıştır.

3. **Aşağıdaki dizelerden hangisi Servetifünun Dönemi
şiir anlayışını yansıtmaktadır?**

- A) Ey gizli kebuterlerin âheste sürüdü
Ey mirvaha-i lâne-i mürgân
Ey bâd-ı hırâmân
B) Kayıklarla kayıkçılar
Dalgıçlarla balıkçılar
Bilirsin ne ister,deniz!
C) Hastalık, sevgisizlik, öksüzlük...
Neler geçirdim ben!
Çıkabilseydi bir, 'güzel' diyecek
Güzelleşirdim ben!
D) Ana, eski günlerinden
Gelen, tatlı bir düşün...
Baba, dilediğinden çok
Altın gördü, gümüş gördü.
E) Gül ruhluların misali yoktur.
Hurşidin o rengi âli yoktur.

4. (I) Servetifünun Dönemi şairleri, içinde buldukları
karamsar ruh hâlini şiirlerine yansıtmışlardır. (II) Hayal
ve hakikat çatışmasını çok yoğun yaşayan sanatçılar,
siyasal konuları şiirlerinde işlemekten çekinmişlerdir.
(III) Şiirde ahengi ve musikiyi önemseyen dönem şair-
leri, şiiri düzyazıya yaklaştırmaya çalışmıştır. (IV) Ayrıca
söz sanatlarından, mecazlardan uzak duran dönem
sanatçıları aruz ölçüsüne mutlak bağlı kalmışlardır. (V)
Dizenin ve beytin mutlak hâkimiyetini kıran bu şairler,
anjanbumanı şiirlerinde uygulamışlardır.

**Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde
bilgi yanlış vardır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Sen olmasan...

Seni bir lâhza görmesem yâhut,

Bilir misin ne olur?

Semâ, güneş ebediyyen kapansa, belki vücut

Bu leyl-i serd ile bir çâre-i teennüs arar,

Ve bulur;

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Anlamsal kapalılık söz konusudur.
- B) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
- C) Duygu ve hayallere yer verilmemiştir.
- D) Tabiat manzarasının şiire aktarılması söz konusudur.
- E) Konusuna göre, lirik şiirdir.

6. Servetifünun Dönemi'nin önde gelen şairlerinden Tefik Fikret, --- dışındaki tüm şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır. Yine bu dönemin önemli ismi olan Cenap Şahabettin'in ise --- adlı eseri, gençlik dönemi şiirlerini içerir. Her iki şairin de tablo altı şiirleri mevcuttur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Rubab-ı Şikeste – Evrak-ı Leyal
- B) Haluk'un Defteri – Elhan-ı Şita
- C) Şermin – Tamat
- D) Rubab'ın Cevabı – Hakikat-ı Sevda
- E) Haluk'un Amentüsü – Temaşa-yı Leyal

7. Küçük, pür heves, gevherin katreler

Sokaklarda, damlarda pür ihtizaz

Olur muttasıl nevha-ger, nağme-saz

Sokaklarda, damlarda pür ihtizaz

Küçük, pür heves, gevherin katreler...

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Toplumcu şiir anlayışının etkileri görülür.
- B) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.
- C) Dil bakımından ağır ve anlaşılması güçtür.
- D) Bir doğa manzarası aktarılmıştır.
- E) Yağmur damlaları şiirde işlenmiştir.

8. Hece ölçüsünü her fırsatta küçümseyen şair, ona "parmak hesabı" demiştir. Şiirlerinde ağır bir dili tercih etmiş, sembolizm ve parnasizmden etkilenmiştir. Sone nazım biçimini Türk edebiyatında ilk kez kullanmıştır. Bireysel konulara şiirlerinde yer veren şair, şiirlerinde musikiyi önemsemiştir.

Bu parçada söz edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahmet Haşim
- B) Tefik Fikret
- C) Cenap Şahabettin
- D) Mehmet Âkif Ersoy
- E) Faik Ali Ozansoy

9. Aşağıdakilerden hangisi Fecriati topluluğunun amaçlarından biri değildir?

- A) İlim ve edep çölüne benzeyen ortam içinde bir yeşil gölgelik oluşturmak için kurdukları müessesenin, Avrupa'daki emsalinin küçük bir örneği olmasına çalışmak
- B) Sanat anlayışlarının yansıması olacak bir dizi eser yayımlamak
- C) Çeşitli konferanslar vererek halkın edebî zevkinin seviyesinin yükselmesine, bilgisinin genişlemesine çalışmak
- D) Servetifünun edebiyatı ile ortaya çıkan yeniliklere sahip çıkarak Servetifünun'un anlayışını sürdürmek
- E) Memleketin fikrî ve hissî gelişimini temin etmek için Batı'nın önemli eserlerini kendi üyelerine veya açacakları yarışmalarda seçecekleri kişilere tercüme ettirerek bunları yayımlamak

10. Fecriati topluluğuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türk edebiyatında beyanname ile ortaya çıkan ilk topluluktur.
- B) Şiirde divan edebiyatı nazım biçimlerine sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur.
- C) "Sanat şahsi ve muhteremdir" görüşünü savunmuşlardır.
- D) Arapça ve Farsça kelimeler sanatçıların eserlerinde yoğun biçimde kullanılmıştır.
- E) Şiirdeki en önemli ismi olan Ahmet Haşim, sembolizm akımının etkisinde kalmıştır.

11. Ahmet Haşim'in şiirlerinde melankoli vardır. Akşam, kızılık, gün batımı, sonbahar, kızıl, sarı... Onun kullandığı bazı sembollerdendir. Şiirlerinde anlam kapalılığı, süslü bir dil sanatçınının sanat anlayışının yansımalarıdır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi Ahmet Haşim'e ait bir şiirden alınmış olabilir?

- A) Dünyaya veda ettik, atıldık dolu dizgin;
En son koşumuzdur bu! Asırlarca bilinsin!
- B) Uzak ve mâi gölgeli bir beldeden cüdâ kalarak
Bu nefy ü hicre, müebbed bu yerde mahkûmuz...
- C) Aşkın sihirli şarkısı yüzlerce dildedir.
İspanya neşesiyle bu akşam bu zildedir.
- D) Yavuz Sultan Selim Han'ın önünde
Ok atan ihtiyar Bektaş Subaşı,
Bu yüksek tepeye dikti bu taşı
O gazi hünkârın mutlu gününde.
- E) Seni aramam için beni uzağa attın!
Âlemi benim, beni kendin için yarattın!

12. Gün bitti. Ağaçta neş'e söndü.

Yaprak ateş oldu, kuş da yakut;
Yaprakla kuşun parılısından
Havuzun suyu erguvana döndü

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Sosyal bir tema işlenmiştir.
- B) Sembol ve imgelere yer verilmiştir.
- C) Ahenk unsurlarına yer verilmemiştir.
- D) Serbest ölçü ile yazılmıştır.
- E) Söz sanatlarına yer verilmemiştir.

13. Sadece kendisi için var olan, her türlü ideolojik söylem ve sosyal kaygıdan uzak duran şiir, arındırılmış bir zeminde güzellik duygusunun oluşturulması için ortaya çıkacaktır. Türk edebiyatında bu şiir anlayışı özellikle Fransız edebiyatından Paul Valery, Stephan Mallarme, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud gibi şairlerin ileri sürdüğü görüşler üzerine inşa edilmiştir.

Bu parçada söz edilen şiir anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fecriati   B) Servetifünun   C) Tanzimat
D) Öz şiir   E) Millî Edebiyat

14. ----, Millî Edebiyat'ın müjdecisidir. Servetifünun Dönemi'nde eser vermesine rağmen sade dille ve hece ölçüsüyle şiirlerini yazmıştır. Yazmış olduğu bu şiirlerde genellikle millî meselelere değinmiştir. Hecenin daha önce denenmemiş kalıplarıyla şiirlerini oluşturan şairin şiirlerinde hamasi bir söyleyiş vardır. Türk-Yunan Savaşı üzerine yazdığı *Cenge Giderken* şiiri büyük ilgi uyandırmıştır. Ayrıca şairin "Millî Şair" ünvanı da vardır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ziya Gökalp
B) Mehmet Emin Yurdakul
C) Faruk Nafiz Çamlıbel
D) Ali Canip Yöntem
E) Yusuf Ziya Ortaç

15. Onun görüşüne göre şiir "Sözle musiki arasında sözden çok musikiye yakın bir yerdedir." Şiirde anlam aramanın boş bir gaye olduğunu savunan şair, sezdirmek için yazdığını söyler. Şiirlerinde melankolik bir hava olan "Akşam Şairi", renkleri sembolize etmede oldukça başarılıdır. Serbest müstezatı geliştiren şair, edebiyatımızın en önemli sembolist şairlerinin başında gelir.

Bu parçada sözü edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahmet Haşim
B) Tevfik Fikret
C) Cenap Şahabettin
D) Mehmet Emin Yurdakul
E) Yahya Kemal Beyatlı

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ ŞİİR

- 1911'de *Genç Kalemler* dergisinde bir araya gelen sanatçılar, ortaya koydukları anlayışla Millî Edebiyat'ın oluşumunu sağlamıştır.
- Servetifünun Dönemi'nde dahi hece ölçüsüyle, sade dille ve toplum için sanat anlayışını benimseyen Mehmet Emin Yurdakul, Millî Edebiyat'ın müjdecisidir.
- Mehmet Emin'in yazdığı şiirler, bu dönemde ilgi uyandırmış ve halk şiirine benzeyen şiirler yazan şairler ortaya çıkmıştır.
- Millî kaynaklara yönelme, yalın bir dil kullanma, hece ölçüsüyle yazma, genellikle dördük nazım birimini kullanma Millî Edebiyat'ın özelliklerindedir.
- Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Beş Hececiler (Halit Fahri Ozonsoy, Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamlıbel ve Enis Behiç Koryürek) bu anlayışla eser vermiştir.
- Millî Edebiyat şairleri; Birinci Dünya Savaşı, Balkan Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nı anlatmış; vatan sevgisi, kahramanlık gibi temaların yanında bireysel temaları da işlemişlerdir.
- Yalın dil, ünlemler, betimleyici tutum bu dönem şiirinin özelliklerindedir.

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ ŞİİRİNİN BAŞLICA ŞAİRLERİ

MEHMET EMİN YURDAKUL

- İlk şiirlerini Servetifünun Dönemi'nde yazmıştır.
- *Cenge Giderken* şiiriyle Millî Edebiyat'ın öncü şairi oldu.
- Servetifünun Dönemi'ne rağmen şiirlerini sade bir dille ve hece ölçüsüyle yazmıştır.
- Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi'nde de çizgisini korumuştur.
- Millî konulara ağırlık veren sanatçı, "Millî Şair" ünvanıyla anıldı.
- Anadolu'yu realist bakışla şiirlerine taşıyarak lirik ve epik bir söyleyişle şiirlerini oluşturmuştur.
- Şiirde biçimsel yenilikler üzerinde durdu.
- Hecenin bilindik, çok kullanılan kalıpları dışına çıktı.

Şiirleri: *Türk Sazı, Ey Türk Uyan, Tan Sesleri, Ordunun Destanı, Dicle Önünde, Aydın Kızları, Hastabakıcı Kadınlar, Zafer Yolunda, Turana Doğru, Mustafa Kemal, İsyân ve Dua*

Düzyazıları: *Fazilet ve Asalet, Türk'ün Hukuku, Kral Corc'a, Dante'ye*

ZİYA GÖKALP

- Türkçülük düşüncesini sistemleştiren ilk Türk sosyoloğudur.
- Osmanlı milliyetçiliğinden 1911'de "Genç Kalemler"de yayımlanan "Turan" şiiriyle Türk milliyetçiliğine dönmüştür.
- Kavm şiiri, Türkiye Türkçülüğüne geçişin göstergesidir.
- Şiir için değil, şuur için didaktik şiir yazar.
- İlk dönemde nazım biçimleri olarak gazel, kaside sonraki şiirlerinde halk edebiyatı nazım biçimlerini kullanmıştır.
- Dili, yaşayan Türkçedir.
- Dil konusundaki düşünceleri "Lisan" şiirinde vardır.

Şiir: *Altın Işık, Yeni Hayat, Kızıl Elma, İbrahim Destanı, Kavm*

Düzyazı: *Türkleşmek - İslamlaşmak - Muasırlaşmak, Türkçülüğün Esasları*

MANZUM HİKÂYE

- Ölçülü ve kafiyeli dizelerle yazılmış, şekil bakımından şiire benzeyen hikâyelere "manzum hikâye" denir.
- Genel olarak öğretici nitelik gösteren ve yaşanmış ya da yaşanması muhtemel olayları içeren manzum hikâyede yapı unsurları (kişi, yer, zaman, olay) yer alır.
- Şiirde bireysellik, sembol, imaj, duygu, imge ve çok anlamlılık mevcutken manzum hikâyede ise gösterme, anlatma, tek anlamlılık ön plandadır.
- Bu türün en önemli temsilcileri, Tevfik Fikret ve Mehmet Âkif Ersoy'dur.

MEHMET ÂKİF ERSOY

- Millî Edebiyat Dönemi'nin bağımsız şairidir.
- "İstiklâl Marşı"mızın şairi olan Ersoy, şiirlerinde içinde yaşadığı toplumla ilgili sosyal ve siyasi konuları işlemiştir.
- Şiirlerinde topluma duyarlı davranmış, halkın yaşam biçimini ele almıştır.
- Kurtuluş Savaşı Dönemi'nde Anadolu'yu dolaşarak Millî Mücadale'ye destek olmuştur.
- Aruzu eserlerinde ustalıkla kullanan sanatçı, gözlemlerini dönemine göre yalın bir dille anlatmıştır.
- Şiiri düzyazıya yaklaştırmayı da başarmıştır.
- *Bülbül, Küfe, Mahalle Kahvesi, Kocakarı ile Ömer, Seyfi Baba, Cenk Şarkısı* onun bilinen şiirleridir.
- *Safahat, Süleymaniye Kürsüsünde, Hakkın Sesleri, Fatih Kürsüsünde, Hatıralar, Asım, Gölgele* adlı eserleri şairin ölümünden sonra bir araya getirilip *Safahat* adıyla tek kitap olarak yayımlanmıştır.

ÖRNEK

Aşağıda verilen eserleri yazarlarına göre tabloda uygun yerlere yazınız.

a. Altın Işık	d. Dicle Önünde	g. Kızıl Elma
b. Türk Sazı	e. Kavm	h. Asım
c. Seyfi Baba	f. Hakkın Sesleri	ı. Lisan

Ziya Gökalp	Mehmet Emin Yurdakul	Mehmet Âkif Ersoy

ÖRNEK

Aşağıda boş bırakılan yerleri doğru biçimde doldurunuz.

1. Millî Edebiyat'ın öncü ismi olan Mehmet Emin Yurdakul, ... ünyaniyla anılır.
2. .... ve ..... manzum hikâyenin önemli isimleridir.
3. Türk Sazı, Ey Türk Uyan ..... tarafından yazılan şiirlerdendir.
4. Mehmet Âkif Ersoy'un şiirleri ..... adlı eserde bir araya getirilmiştir.
5. Ziya Gökalp, dil konusundaki görüşlerini ..... adlı şiirinde vermiştir.
6. .... ve ..... Millî Edebiyat Dönemi bağımsız şairleridir.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NİN İLK YILLARINDA (1923-1940) ŞİİR

- Millî Edebiyat Dönemi şiir anlayışı, Cumhuriyet'in ilk yıllarında da sürer.
- Halk şiirine has dil ve biçim özelliklerine önem verilmiş, millî duyarlılık öncelenmiştir.
- Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüren bir anlayışı bu dönemde görmek mümkündür.
- Kazanılan Kurtuluş Savaşı, Anadolu'nun kalkınması bir heyecan yaratmıştır. Şairler, Anadolu'ya yönelmeyi sürdürmüştür ve sonuçta memleket edebiyatı anlayışı oluşmuştur.
- Memleketçi şiirin ilk örnekleri II. Meşrutiyet'ten sonra verilmeye başlanmış zamanla bu, güçlenerek devam etmiştir.
- Anadolu, yurt sevgisi, memleket manzaraları, Anadolu ve vatan sevgisi en sık işlenen temalardır.
- Bu anlayışta Batı edebiyatı zevk ve anlayışı ile memleket edebiyatı birleşmiştir.
- Edebî eserlerin odağına millî kimlik yerleştirilmiştir.
- Memleketçi edebiyatın bildirisi niteliğinde olan *Sanat* adlı şiirde, Faruk Nafiz Çamlıbel, sanat görüşünü ortaya koyar. Şiirde millî kültüre yönelişi görmek mümkündür. Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Kutsi Tecer, Kemalettin Kamu, Orhan Şaik Gökyay, Ömer Bedrettin Uşaklı gibi şairler, memleket edebiyatı anlayışıyla eser vermişlerdir.

Beş Hececiler: Faruk Nafiz Çamlıbel, Orhan Seyfi Orhon, Enis Behiç Koryürek, Halit Fahri Ozansoy, Yusuf Ziya Ortaç

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL

- Beş Hececilerin önde gelen şairidir. Anadolu'ya ve millî kaynaklara yönelen şair, Anadolu'yu ve Anadolu gerçeğini şiirlerine taşımıştır.
- Şiirlerinde bireysel temalara da yer vermiştir.
- İlk şiirlerini aruz, sonraki şiirlerini ise hece ölçüsüyle yazmıştır.
- Ayrıca Deli Ozan, Çamdeviren takma adlarıyla mizahi şiirler yazmıştır.
- *Han Duvarları*, *Çoban Çeşmesi*, *Sanat* şairin bilinen şiirleridir.
- *Şarkın Sultanları*, *Dinle Neyden*, *Gönülden Gönüle*, *Çoban Çeşmesi*, *Suda Halkalar*, *Bir Ömür Böyle Geçti*, *Han Duvarları* (şiir), *Canavar*, *Akın*, *Özyurt*, *Yayla Kartalı* (tiyatro) sanatçının başlıca eserleridir.

ÖRNEK

SANAT

Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar
Sen kubbesinde ince bir mozaik arar da
Gezersin kırk asırlık mabedin içini
Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Bize heyecan verir bir parça yeşil çini
Sen raksına dalarken için titrer derinden
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin
Bizimde kalbimizi kıvıldatır derinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin

Faruk Nafiz Çamlıbel

1. Şiirin temasını yazınız.
2. Şiirdeki ahenk unsurları nelerdir?
3. Şiir, hangi anlayışla yazılmıştır?
4. Şiirin nazım birimini ve ölçüsünü yazınız.
5. Şiir ve şair arasındaki ilişki nedir?

TÜRKİYE DIŞINDAKİ TÜRK ŞİİRİ

- Türkiye dışındaki Türkler, millî bilinçle Türkçe eserler vermiştir.
- Türkçenin konuşulduğu coğrafyalarda ana dil ile eser veren sanatçılar, halkın sorunlarını dile getirmeye çalışmıştır.
- Genellikle millî bilinç, hürriyet temaları şiirde işlenmiştir.
- Bahtiyar Vahapzade (Azerbaycan), Şehriyar (İran), Recep Küpçü (Bulgaristan), Mağcan Cumabayev (Kazakistan), Osman Türkay, Özker Yaşın (KKTC), Abdülhamit Süleyman Çolpan, Aybek (Özbekistan), Ata Atacanoğlu (Türkmenistan), Nimetullah Hafız (Eski Yugoslavya)

BAHTİYAR VAHAPZADE

- Türk dünyasının önde gelen, sevilen ve çok okunan şairidir.
- Şiirlerinde vatan ve ana dil temaları çerçevesinde millî ve manevi değerleri işledi.
- Lirik-epik söyleyişe sahip olan şair, pek çok ödülün de sahibi oldu. "Azerbaycan Halk Şairi" ünvanına layık görüldü.
- Bazı eserleri farklı dillere çevrildi. *Gülüstan, Şehidler, Şeb-i Hicran, İki Korku* manzumeleri ilgi gördü.
- *Menim Dostlarım, Bahar, Dostluk Nağmesi, Gurub Düşünceleri, Ürekdir Sözü'n Özü (şiir); Vicdan, Darağacı, Kızıl Elma, İkinci Ses, Özümüzü Kesen Kılınç, Feryad (oyun)* sanatçının başlıca eserleridir.

MUHAMMED HÜSEYİN ŞEHİRİYAR

- İran'da Farsça şiirleriyle tanınan şairin, Azeri Türkçesiyle yazdığı "Heyder Baba'ya Selam" şiiri onun Türk dünyasında tanınmasını sağlamıştır.
- Şiirlerinde millî ve manevi değerler sanatçının hisleriyle yoğrularak anlatılır.
- Şair, millî duyarlılığa sahiptir ve bazı şiirleri bestelenmiştir.
- *Türk'ün Dili, Alınımın Yazısı, Gözüm Aydın, Yalan Dünya* adlı şiirleri büyük ilgi görmüştür. Heyder Baba'ya Selam, *Aman Ayrılık* şairin Türkçe şiir kitaplarıdır.

ÖRNEK

Aşağıdaki cümlelerde bilgi yanlış olanların sonuna (Y) olmayanların başına (D) getiriniz.

1. M. Âkif Ersoy, şiirlerinde hece ölçüsünü kullanmıştır.
2. Bahtiyar Vahapzade "Azerbaycan Halk Şairi" ünvanını almıştır.
3. Türkiye dışındaki Türk şiirinde millî bilinç öne çıkmıştır.
4. Han Duvarları, Faruk Nafiz Çamlıbel'in eseridir.
5. Beş Hececiler, Fecriati edebiyatının devamı niteliğindedir.
6. Safahat, Mehmet Âkif Ersoy'un şiirlerinin toplandığı eserdir.

1. Ak gömlekle gözyaşımı silerim;
Kara taşla bıçağımı bilerim;
Vatanım için yücelikler dilerim.
Bu dünyada kimse kalmaz, giderim.

Bu dörtlüğün şairiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Biçim kaygısı gütmemektedir.
B) Divan şiirinden etkilenir.
C) Destansı bir anlatım tarzı vardır.
D) Soyut ve imgesel anlatımı seçer.
E) Lirik bir söyleyişi tercih eder.

2. Bu topraklar ecdadımın ocağı;
Evim, köyüm hep bu yerin bucağı;
İşte vatan, işte Tanrı kucağı.
Ata yurdun, evlat bozmaz, giderim.

Bu dörtlüğün biçim, içerik ve üslup özellikleri göz önünde bulundurulduğunda şairi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Mehmet Âkif Ersoy
B) Yahya Kemal Beyatlı
C) Cenap Şahabettin
D) Mehmet Emin Yurdakul
E) Tevfik Fikret

3. Delikanlım! İşaret aldığın gün atandan!
Yürüyeceksin!
Millet yürüyecek arkandan!

Sana selâm getirdim Ulubatlı Hasan'dan!

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kapalı bir anlatımla yazılmıştır.
B) Söz oyunlarına, mecazlara yer verilmiştir.
C) Sembolizm akımı etkisi söz konusudur.
D) Millî Edebiyat zevk ve anlayışını yansıtır.
E) Kelime hâline redife yer verilmiştir.

4. I. Dinle Neyden
II. Küfe
III. Sessiz Gemi
IV. Merdiven

Yukarıda verilen eserlerle aşağıdaki sanatçılardan hangisi ilişkilendirilemez?

- A) Ahmet Haşim
B) Mehmet Âkif Ersoy
C) Faruk Nafiz Çamlıbel
D) Yahya Kemal Beyatlı
E) Cenap Şahabettin

5. Kurtuluş Savaşı sonrasında ülkenin kalkınmasına öncelik verilmiştir. Bu durum; yeni bir akımı, millî bir heyecanı da beraberinde getirmiştir. Şairler, Anadolu'yu millî bir heyecanla anlatma gayreti içine girmişlerdir. Anadolu'ya yönelme, yurt sevgisi, Anadolu manzaraları şairlerin işlediği başlıca konulardandır. Bu akımda, Batı edebiyatının zevk ve anlayışıyla yerli anlayışı, millî kimlik edebî eserlerin merkezine yerleşmiştir.

Aşağıdaki sanatçılardan hangisi bu parçada sözü edilen akımın etkisiyle eser vermemiştir?

- A) Kemalettin Kamu
B) Faruk Nafiz Çamlıbel
C) Arif Nihat Asya
D) Yahya Kemal Beyatlı
E) Orhan Şaik Gökyay

6. I. Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyarımızda bin bir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar
- II. Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden
Yorgun ve kırılmış gibi en ince yerinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

Yukarıda numaralanmış şiirlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. şiir, memleket edebiyatı anlayışıyla yazılmıştır.
B) II. şiir, öz şiir anlayışıyla yazılmıştır.
C) I. şiirde Anadolu'ya yönelme söz konudur.
D) Her iki şiirde de sembolizm akımı etkisi söz konusudur.
E) II. şiirde bireysellik ön plandadır.

7. I. Âheste çek kürekleri, mehtâb uyanmasın,
Bir âlemi hayâle dalan âb uyanmasın.
- II. Gün bitti. Ağaçta neş'e söndü.
Yaprak ateş oldu, kuş da yakut;
Yaprakla kuşun parıltısından
Havuzun suyu erguvana döndü.

Yukarıda verilen numaralanmış şiir parçalarının ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Memleket edebiyatı anlayışıyla yazılmış olmaları
B) Aynı şair tarafından yazılmış olmaları
C) Nazım birimlerinin aynı olması
D) Toplumcu anlayışla yazılmış olmaları
E) Aynı edebî anlayışı yansıtmış olmaları

8. Aşağıda verilen şiir parçalarından hangisi diğerlerinden farklı bir edebî anlayışı yansıtır?

- A) Mehtab, kemer taze belinde
Üstünde sema, gizli bir örtü
- B) Savrulmada gül şimdi havada,
Gün doğmada bir başka ziyâda.
- C) Kenâr-ı âba dizilmiş, sükûn ile bekler
Füsûn-ı mâha dalan pür-hayâl leylekler...
- D) Ka'ri bu kitabın gecesinde
Mehtabı seninçün yere serdim.
- E) Bizim de kalbimizi kımıldatır derinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin

9. Türk dünyası edebiyatı, tüm Türklerin ortak duygularını yansıtır. Bu edebiyat aynı zamanda oldukça zengin bir kültürün ürünüdür. Türkiye dışındaki şairler, Türkçe bilinciyle eser vermekten geri durmamışlardır. Türk dilinin konuşulduğu ülkelerde, bölgelerde yaşayan Türk şairler; halkın sorunlarını, beklentilerini şiirleri aracılığıyla dile getirmiştir.

Aşağıdaki isimlerden hangisi bu parçada sözü edilen anlayışın şairlerinden biri değildir?

- A) Bahtiyar Vahapzade
B) Şehriyar
C) Recep Küpçü
D) Aybek
E) Cengiz Aytmatov

1. Şiirlerinde millî ve manevi değerleri işleyen ----, Türk dünyasının en çok tanınan şairlerinden biridir. Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesini "ana dil" ve "vatan" temalarıyla yansıttı. Azerbaycan halkından ilhamını alan şair, duygulara hitap etmekten geri durmadı. Şiirlerinde kimi zaman epik, kimi zaman lirik söyleyişe yöneldi. "Azerbaycan Halk Şairi" ünvanının da sahibidir.

Bu parçadaki boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Aybek
B) Çolpan
C) Şehriyar
D) Bahtiyar Vahapzade
E) Recep Küpçü

3. Bir ananın iki oğlu,
Bir amalın iki kolu.
O da ulu, bu da ulu
Azerbaycan - Türkiye

Bu dörtlükteki söyleyici ve hitap edilen kişi arasındaki ilişkiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Söyleyici, hitap edilen kişiyle bağ kuramamıştır.
B) Hitap edilen kişi, söyleyicinin düşüncelerine katılabılır.
C) Söyleyicinin amacı, düşüncesini kanıtlamaktır.
D) Söyleyici, hitap edilen kişiyi yönlendirmeye çalışır.
E) Söyleyici ile hitap edilen kişi arasında kültürel, etnik bağ vardır.

2. Yoh men heçem,
Men yalanam,
Kitap-kitap sözlerimin
Müellifi: benim anam!..

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türkiye dışındaki çağdaş Türk şiiri örneğidir.
B) Anne sevgisi işlenmiştir.
C) Teması, millîliktir.
D) Azerbaycan edebiyatı ürünüdür.
E) Ahenk unsurlarına yer verilmiştir.

4. Memleket edebiyatı anlayışıyla şiirler yazma anlayışını, Cumhuriyet'in ilk yıllarında da sürmüştür. ---- gibi şairler, Anadolu ve yurt sevgisini şiirlerinde işlemişlerdir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Kemalettin Kamu
B) Orhan Şaik Gökyay
C) Ahmet Kutsi Tecer
D) Yahya Kemal Beyatlı
E) Faruk Nafiz Çamlıbel

5. I. Torpağım üstüne kölgeler salan
Menim varlığımın cilası-bayrak.
Zaferden doğulmuş
Göytürkten kalan
Kurdabaşlı bayrağın balası bayrak.
- II. Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

Yukarıda numaralanmış şiir parçalarının ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öz şiir anlayışını yansıtmış olmaları
B) İmgesel anlatımla bireysel yazılmış olmaları
C) Aynı dönemin edebiyat ürünü olmaları
D) Sanat için sanat anlayışıyla yazılmış olmaları
E) Millî ve manevi temayla oluşturulmaları

6. I. Çoban Çeşmesi
II. Safahat
III. Kendi Gök Kubbemiz
IV. Bingöl Çobanları

Numaralanmış eserler aşağıdaki şairlerden hangisi ile ilişkilendirilemez?

- A) Mehmet Âkif Ersoy
B) Ahmet Kutsi Tecer
C) Yahya Kemal Beyatlı
D) Kemalettin Kamu
E) Faruk Nafiz Çamlıbel

7. **Aşağıdaki şiirlerden hangisi bireysel anlayışla yazılmış olabilir?**

- A) Biz, kısık sesleriz... minareleri,
Sen, ezansız bırakma Allah'ım!
Ya çağır şurda bal yapanlarını,
Ya kovansız bırakma Allah'ım!
- B) Seccaden kumlardı...
Devirlerden, diyarlardan
Gelip göklerde buluşan
Ezanların vardı.
- C) Ezanımdan alışıp tekbire,
Buldunuz mutluluk, imanımla...
Vatan ettim sizi ey topraklar
Beş vakit damgalayıp alnımla.
- D) Gök mavi, başak sarışın...
Tadı ne güzel barışın.
Karlari ılık olacak
Yarın yuvalarda kışın.
- E) Ateş gibi bir nehr akıyordu
Ruhumla o ruhun arasından
Bahsetti derinden ona hâlim
Aşkın bu onulmaz yarasından.

8. Sen raksına dalarken için titrer derinden
Çiçekli bir sahnede bir beyaz kelebeğin
Bizimde kalbimizi kımıldatır derinden
Toprağa diz vuruşu dağ gibi bir zeybeğin

Bu dörtlüğün biçim, içerik ve üslup özellikleri göz önünde bulundurulduğunda şairi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Faruk Nafiz Çamlıbel
B) Ahmet Haşim
C) Cenap Şahabettin
D) Mehmet Âkif Ersoy
E) Yahya Kemal Beyatlı

DİL BİLGİSİ ETKİNLİĞİ

ÖRNEK

Aşağıda boş bırakılan yerlere doğru cevapları yazınız.

1. Son zamanlarda vurguladığımız noktalara birçok kişi katılmıştır.
Cümlesinin öznesi .....
2. Tartıştığımız konuların paylaşılmasını istemeyenler, bizim iyiliğimizi istemiyor.
Cümlesinin nesnesi .....
3. Teknolojinin ilerlemesi birçok yönden insanın işini kolaylaştırıyor.
Cümlesinin dolaylı tümleci .....
4. Bazı dönemlerde buna benzer sorunlar yaşadığımızı sizinle paylaşıyoruz.
Cümlesinde vurgulanan öge .....
5. Çok çalışarak kazandığımız paraların bir kısmını gönül rahatlığıyla harcadık.
Cümlesinin zarf tümleci .....
6. Aradığımız o güzellikler şimdi nerede?
Cümlesinde soru hangi ögeyi buldurmaya yöneliktir? .....
7. Hayatımızın anlamını – yaşama sevincimizi – şu olaylar alıp götürdü.
Cümlesinde ara söz, hangi ögeyi açıklamaya yöneliktir?.....

1. İnsanlığın ortak sorunlarından biri doğanın tahrip edilmesidir.

Bu cümlelerin öznesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlığın
B) sorunlarından biri
C) İnsanlığın ortak sorunlarından
D) İnsanlığın ortak sorunlarından biri
E) doğanın tahrip edilmesidir

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sözde özne kullanılmıştır?

- A) Güneşli bir günde kuşlar neşe içinde şarkı söylüyor.
B) Sokağımızın başında kimsenin tanımadığı insanlar görüldü.
C) Martılar, sıcak havaya rağmen gökyüzünde özgürce süzüldü.
D) Genç adam, yalnız kaldığında yaptığı yanlışları düşündü.
E) Bazıları yanlış yapmaktan korkmadığı için başarıya ulaşıyor.

3. Aşağıdaki sorulardan hangisi özneyi buldurmaya yöneliktir?

- A) Bu kırmızı araba kimindi?
B) Neydi bizi biz yapan amansız sevda?
C) Bu insanlar, hakkımızda neler düşünür?
D) Kimdi bu kadar çalışkan olan?
E) Ali mi Ayşe mi derse geç kaldı?

4. (I) Hepimizin söyleyecek sözü vardı. (II) Ben, tüm doğruları bir kenara bırakıp yanlışları düşündüm. (III) Herkesin aynı şeyleri düşünmemesi olağan bir şeydi. (IV) Tüm sözler, arkadaşlarım tarafından özetlendi. (V) Söylenen sözlerin tutarlı olduğu kolaylıkla anlaşılıyordu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde örtülü özne kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Moda, her zaman insanın peşinden koştuğu bir şeydir. (II) Herkes modayı takip etmekten zevk duymaz. (III) Buna rağmen moda güncelliğini korumayı başarır. (IV) Bazı insanlar, modayı beğenilmek için takip eder. (V) Sonuçta beğenilme isteği insanın doğasında vardır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinin öznesi sıfat tamlamasıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Rengârenk çiçeklerin olduğu bu deniz manzaralı küçük kulübe hepimizin sevdiği güzel bir sığınaktı.

Bu cümlelerin öznesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Manzaralı küçük kulübe
B) Rengârenk çiçeklerin olduğu
C) Bu deniz manzaralı
D) Küçük kulübe
E) Rengârenk çiçeklerin olduğu bu deniz manzaralı küçük kulübe

YAZIM KURALLARI

KISALTMALARIN YAZIMI

1. Kuruluş, kitap, dergi, ülke ve yön adlarının kısaltmalarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılarak kısaltma yapılır:

- TDK
- THY
- ABD

3. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, ünvan veya rütbe ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur:

- Alm. (Almanca)
- İng. (İngilizce)
- Kocatepe Mah.

UYARI

Kısaltmalara getirilen ekler, kısaltmanın okunuşuna göre kesme işaretiyle ayrılarak yazılır.

- TDK'nin, TBMM'de, DSİ'ye, AB'nin, TRT'ye

UYARI

Aralarına nokta konulmaz. ("T.C." kısaltılması noktalıdır.) Gelenekleşmiş olan T.C. (Türkiye Cumhuriyeti) ve T. (Türkçe) kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

2. Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır:

- m (metre), mm (milimetre), cm (santimetre), km (kilometre), g (gram), kg (kilogram), l (litre)

UYARI

Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır.

- cm'yi
- kg'dan

UYARI

Numara sözcüğünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşa göre getirilecektir:

- no.lu, no.suz

UYARI

Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır:

- vb.leri
- Alm.dan
- İng.yi
- cm³ e (santimetreküpe)

UYARI

Hepsi büyük harften oluşan kısaltmalarda nokta kullanılmaz:

- RTÜK'e
- TDK'nin

Hepsi büyük harften oluşan kısaltmalarda nokta kullanılan istisnalar:

- T.C.
- T.

İçinde küçük harf bulunan kısaltmalardan ölçü birimlerinde nokta kullanılmaz, diğerlerinde kullanılır:

- cm'den, kg'dan / bkz. 15. yy.a

MAKALE

Öğretici Metinlerin Özellikleri

- Sözcükler, gerçek ve terim anlamlarında kullanılır; mecazlara ve söz oyunlarına yer verilmez.
- Okuru bilgilendirmek, bir konuda aydınlatmak esastır.
- Anlatımda açıklık söz konusudur yani her okuyan aynı şeyi anlar.
- Açıklayıcı ve tartışmacı anlatım kullanılır.
- Dil, genellikle göndergesel işlevde kullanılır.

Güncel Makale

- Açıklamak, aydınlatmak veya bilgilendirmek için yazılırlar.
- Bu makale türünde ortaya konan düşünceler, kanıtlanmak zorundadır.
- Bilimsel, kültürel, sanatsal ve daha birçok alanda yazılabilir.
- Alanında uzman sayılan kişilerce yazılır.
- Dergi ve gazetelerde yayımlanır ve giriş-gelişme-sonuç bölümlerinden oluşur.
- Tartışmacı ve açıklayıcı anlatım biçimlerinden ve sayısal verilerden yararlanma, karşılaştırma, tanık gösterme gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulur.
- Düzeyli, ciddi bir üslup kullanılırken anlatım açık ve ifadeler nesnedir.
- Savunulan düşünceyi kanıtlamak için başka kaynaklardan alıntı yapılabilir.
- Bibliyografya yani kaynakçaya yer verilir.
- Kitap, dergi veya gazetelerden alıntı yapılabilir.
- Alıntı yapılan kaynak, dipnot ve bibliyografya içinde verilmelidir.

Bilimsel Makale

- Uzmanlık gerektirir.
- Bilimsel bazı terimlere yer verilir.
- Bilgi kaynakları belirtilir.
- Tartışmacı anlatım biçimi kullanılır.
- Bilgiler dayanaklandırılır.
- Bu makaleler başlık, özet, giriş, yöntem, bulgular, sonuç ve tartışma bölümlerinden oluşur.
- Kaynakça bölümü makalenin sonunda yer alır.
- Makaleler; özet, giriş, yöntem, bulgular, sonuç ve tartışma, kaynakça bölümlerinden oluşurken bazı makalelerde bu bölümler bulunmaz.

MAKALENİN BÖLÜMLERİ

BAŞLIK: Kısa ve öz olmalıdır.

Makalenin içeriğini yansıtmalıdır.

ÖZET: Makalenin girişinde yani başında bulunur.

- Makale ile ilgili olarak makalenin amacına, araştırmalara, bulgulara, ulaşılan sonuçlara bu bölümde yer verilir.

GİRİŞ: Ana bilgilerin verildiği bölümdür.

- Daha önce yapılan araştırmalar hakkında da bu bölümde hatırlatmalar yapılır.
- Araştırmaya niçin gerek duyulduğu ortaya konur.

BULGULAR: Araştırmada elde edilen bulgulara ve bu bulguların hangi anlama geldiğine bu bölümde yer verilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA: Yapılan araştırma sonunda ulaşılan sonuçlara bu bölümde yer verilir.

- Ulaşılan sonuçlar, öncekilerle karşılaştırılır.
- Yapılan araştırmanın hem bilim dünyasına katkıları hem de günlük yaşama muhtemel etkileri üzerinde durulur.

KAYNAKÇA: Araştırma esnasında, makalenin yazılma sürecinde başvurulan kaynakların belirtildiği bölümdür.

Makalenin Tarihsel Gelişimi

- Makalelerde toplumu ilgilendiren hemen her konu işlenebilir.
- Makale, Türk edebiyatına Tanzimat ile girmiştir.
- Batı'dan gelen bu tür, bir nevi düşünce yazısıdır.
- Gazete ve dergi çevresinde gelişme göstermiştir.
- Ortaya konan görüşler makalelerde çeşitli kanıtlarla, nesnel verilerle, uzman görüşleriyle desteklenir.
- Makalede amaç; öğretmek, bilgilendirmek ve aydınlatmaktır.
- Kişisel görüşlere de yer verilebilir ancak bunlar giriş, gelişme, sonuç bölümleri biçiminde mantıksal bir tutarlılıkla verilmek durumundadır.
- Açıklayıcı ve tartışmacı anlatımla aktarılan makalelerde örnekleme, karşılaştırma, benzetme vb. düşünceyi geliştirme yollarına da başvurulur.

- Makalelerde yazar; özdeyişlerden, atasözlerinden, deyimlerden faydalanabilir.
- Makaleler gazete ve dergi çevresinde oluşur.
- Bu yazılar daha sonra toplanarak kitap hâline getirilebilir.
- Türk edebiyatında ilk makale Şinasi'nin yazdığı *Mukaddime* (1860) adlı eserdir. Bu makale, Tercümân-ı Ahval'de yayımlanmıştır.
- Servet-i Funûn dergisinin kapatılmasına yol açan Fransızcadan çeviri *Edebiyat ve Hukuk* adlı makalenin yazarı, Hüseyin Cahit Yalçın'dır.
- Ömer Seyfettin'in yazdığı *Yeni Lisan* makalesi, Millî Edebiyat'ın dil ülküsünü ortaya koymuştur.
- Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurettin Topçu, Mehmet Kaplan ve Cemil Meriç makale türünde eser veren başlıca yazarlardır.

Türk Edebiyatında Önemli Makaleler ve Yazarları

- Şinasi – *Mukaddime* / Ziya Paşa – *Şiir ve İnşa* / Ahmet Mithat Efendi – *Dekadanlar*
- Namık Kemal - *Lisan-ı Osmanînin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazâtı Şâmildir*
- Namık Kemal – *Renan Müdafaaanamesi* / Cenap Şahabettin – *Evrak-ı Eyyam, Nesr-i Harp, Nesr-i Sulh*
- Süleyman Nazif – *Çal Çoban Çal* / Yahya Kemal Beyatlı – *Eğil Dağlar, Aziz İstanbul*
- Ali Canip Yöntem - *Millî Edebiyat Meselesi ve Cenab Bey'le Münakaşalarım*

- Yaşar Nabi Nayır – *Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri*
- Mehmet Kaplan – *Büyük Türkiye Rüyası, Kültür ve Dil, Nesillerin Ruhü*
- Ahmet Hamdi Tanpınar – *Edebiyat Üzerine Makaleler*
- Samihâ Ayverdi – *Yusufçuk* / Nurettin Topçu – *Türkiye'nin Maarif Davası*
- Beşir Ayvazoğlu – *Doğu – Batı Açmazında Peyami Safa*

ÖRNEK

Felsefi antropolojinin öncelikle doğa bilimlerine öykünen sosyal antropoloji ve onun alt dallarından –dil ve kültür üzerine ortaya atılan tüm antropolojilerden- ayrılması gerekmektedir. Felsefi antropoloji temellerini doğa bilimlerinde değil de felsefenin kendisinde bulur ve dolayısıyla “felsefi antropoloji” adını alır. (...)

Bu parça ---- bir makaleden alınmıştır.

Yukarıda boş bırakılan yeri doğru bir biçimde doldurunuz.

ÖRNEK

Yahya Kemal, yalnız XX. yüzyıl Türk edebiyatında değil, bütün Türk edebiyatında önemli yer tutan edebî bir kişilik; müzikal ahenge azamî önemi veren usta bir şairimizdir. Şiirlerinde geleneksel unsurlar ışığında sade Türkçeyi tercih etmiş olması, onun en önemli özelliklerinden biridir. Yaşadığı dönemin gazete dilinden bile daha sade bir dil kullanması, onun şiir dilinde izlediği sade Türkçecilik anlayışının çok açık bir kanıtıdır.

Bu parçanın ana düşüncesini yazınız.

Bu parçanın yardımcı düşüncelerini yazınız.

Anlatım Biçimleri ve Düşünceleri Geliştirme Yolları

Açıklama, tartışma, öyküleme, betimleme (Daha önce sözü edildi.)

Makalede açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimi kullanılır

Düşünceleri Geliştirme Yolları

Tanımlama: Varlık ya da kavramı özellikleriyle belirtmedir. “... nedir?” sorusuna cevap verir.

Örnekleme: Soyut kavramları, düşünceleri belirgin kılmak için uygulanır.

“Roman, Tanzimat’la başlar. “İntibah, Cezmi, Araba Sevdası” gibi eserler Tanzimat’ta verilir.”

Karşılaştırma: En az iki kavram, durum vb. benzerlik veya karşıtlıklarının karşılaştırılmasıdır.

Edebiyat, tarih kadar akademik bir dil kullanmaz. Daha duygusal, daha içten cümleler edebiyata hasır.”

Benzetme: Zayıf olanın kuvvetli olana benzetilmesidir.

“Kış kadar hafif hissediyorum kendimi bugünlerde.”

Tanık Gösterme: Düşünceye ikna etmek için otorite sayılan birinin fikrini doğrudan anlatımla vermedir.

“Bilimin üstünlüğü su götürmez bir gerçektir. Hatta yol göstericidir. ‘Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.’ ifadesi de düşüncemize dayanak oluşturuyor.”

Somutlama: Soyut bir kavramı benzetme yoluyla somut bir hâle getirmektir.

“Benim mutluluğum, uçan bir balondur. Her zaman yukarıdadır ama her an kaybolup gidebilir.”

Soyutlama: Somut kavramlara soyut anlamlar yükleme işidir.

“Köydeki çocukların zeki oldukları ortadaydı. Hatta hepsi kafalı çocuklardı.”

Sayısal Verilerden Faydalanma: Düşüncelerin kanıtlanması, inandırıcı kılınması için araştırma, istatistik verilerinden faydalanma işidir.

"Ülkemizde yetişen en değerli tarım ürünlerinden biri de fındıktır. Fındık rekoltesi fazla dalgalanmaz. %2 – %5 arasında görülebilen dalgalanmalar olabilir."

Sayıp Dökmelerden Faydalanma: Düşünceyi ya da anlatılanları inandırıcı kılmak, pekiştirmek için örnekleri art arda sıralama işidir.

"Karadeniz, bir doğa harikası. Sarp yamaçlarında benzersiz ormanları, tertemiz havası, yağmurları, insanının sıcaklığı, berrak nehirleri, asi deniziyle görenleri kendine hayran bırakır."

ÖRNEK

Öğrenme organizmanın denge durumunun bozulmasına ve dengenin daha üst düzeyde kurulmasına bağlıdır. Bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranışında meydana gelen değişme olarak adlandırılan öğrenme için davranışta gözlenebilir, sürekli bir değişimin olması ve yaşantı kazanma sonucu oluşması gerekir. Bireyin öğrenmesinde yaşı, genel sağlık durumu, önceki tecrübeleri ve yaşantıları, motivasyon düzeyi, öğrenme aşaması, öğrenme alanı, yetenekleri, çevresel koşullar, sosyal tercihleri (tekli, grup çalışması ya da yetişkin ile çalışma) dikkat, ilgi ve ihtiyaç düzeyi, pekiştireç, aktif öğrenme, fiziksel ortam, bireyin hafızası, bilgi-işlem kapasitesi ve fiziksel ihtiyacı (yiyecek, hareket vb. gereksinimler) etkindir. Etkili bir öğretimin nasıl olması gerektiğini ortaya koyabilmek için öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini anlamak önemlidir.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yolları nelerdir?

ÖRNEK

İnsan hakları düşüncesi, 18. yüzyılda bugünkü hâliyle tarih sahnesine çıktığından bu yana, bazı eleştirilerin de hedefi olmuştur. Bu eleştiriler gittikçe yoğunlaşarak bugün zirve yapmış ve insan hakları, özgürlük ve demokrasi gibi politik değerlerle birlikte 20. yüzyılın sonunda, daha bundan 20-30 yıl önce en iyi dönemini geçirmiş olmasına karşın, bugün insan haklarının sonu ilan edilmeye başlanmıştır. Bu eleştirilerden birisi insan haklarını insan-merkezci bir ideoloji, hatta insan türü ırkçılığı olarak gören hümanizm eleştirisidir. Bu eleştiri bu yazıda Yuval N. Harari ve Costas Douzinas'ın görüşlerinden hareketle ortaya konulmakta ve bu eleştiriler egoizm, insan hakları, insancılık ve liberalizm kavramlarının açıklığa kavuşturulması ve Harari ve Douzinas'ın iddialarının ayrıntılı olarak ele alınmasıyla yanıtlanmaya çalışılmaktadır.

A) Bu metnin türünü yazınız.

.....

B) Bu metin türünün ilk örneğini kim vermiştir?

.....

C) Servetifünun dergisinin kapanmasına yol açan edebî tür hangisidir ve yazarı kimdir?

.....

1. Yahya Kemal, İstanbul ile 1902 yılında on sekiz yaşında iken tanışmıştır. Akrabalarından İbrahim Bey'in konağında bir yıla yakın bir süre kaldıktan sonra 1903 yılında Paris'e gitmek üzere İstanbul'dan ayrılmıştır. Dokuz yıl aradan sonra 1912'de İstanbul'a dönen Yahya Kemal farklı duygu ve düşünceler içindedir. Siyasal Bilgiler Yüksek Okulundaki Tarih Hocası Albert Sorel'in derslerinden etkilenerek Türk tarihine farklı bakmaya başlamıştır. Ayrıca tanıdığı Fransız şairleri Verlaine, Mallarme ve Baudelaire'nin Paris üzerine yazdıklarını okuyunca, aklına İstanbul için şiir yazmak gelmiştir. O İstanbul ki nice imparatorluklara başkentlik etmiş, nice sanatçılara ilham vermiş.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Esin kaynağı olmuş
- B) Başlangıç noktası olmuş
- C) Macera yaşamasını sağlamış
- D) Şair olmasını sağlamış
- E) Eğilimlerini değiştirmiş

2. Canlılar üzerine yapılan çalışmalar Türkçede önemli bir --- oluşturmaktadır. Özellikle bitki ve hayvan türlerinin listelenmesi çalışmalarında önemli aşamalar sağlanırken liken ve mantar gibi diğer canlılar üzerinde de çalışmalar artmıştır. Günümüzde ise canlı --- konusunda yoğun olarak çalışılmaktadır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) oluşum – farklılığı
- B) deneysellik – yapısı
- C) birikim – çeşitliliği
- D) yol – türleri
- E) yapı – yaşamı

3. Çağdaş Türk poetikası Tanzimat'tan sonra biçimlenmeye başlamıştır. Şinasi'nin biçimde geleneksel, özde ise klasik İslam kelamı ile pozitivizmi birleştiren poetikası Namık Kemal tarafından içine güncellenmiş mistik görüşler katılarak genişletilmiştir. Hamid'in kişisel ve felsefi katkılarıyla dünyevileşen Türk poetikası, Ekrem'in duygu, düşlem ve düşünce üçgeni etrafındaki kuramıyla daha da insanileşmiş; şiir, ahlak bilgisinin konusu olmaktan çıkarak ussallaşmıştır. Servetifünun şiiri bu temel üzerinde oluşmuştur. Cenap ve Fikret'in şiirinde dil bilimsel yetkinleşmenin yanında resimsi ve müzikal öğelerin, şiirle güçlü bir senteze girdiği görülür. Servetifünun, temsili de olsa, ürünlerinde güncel, toplumsal ve politik olaylara gönderme yapmakta geri durmamıştır.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dilin yoğunluk kazanması
- B) Dilin işlerlik kazanması
- C) Dilde öngörülerin farklılaşması
- D) Dilsel etkileşimlerin artması
- E) Dilde bilimsel niteliğin artması

4. Günümüzde, Türkçeye birçok alandan bilgi aktarımı yapılmaktadır. Bu aktarım bazen kitap çevirisi bazen de makale ya da ---- olarak Türkçe kitap ve makale yazımında kullanılan yabancı dildeki kaynaklarda bulunan ---- aktarılması şeklinde olmaktadır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) benzer – içeriğin
- B) yaygın – bilgilerin
- C) yeterli – başlıkların
- D) sıradan – becerilerin
- E) nitelikli - olguların

5. Yaşamı boyunca sürekli bir biçimde oluşturma, yaratma, yenileme, değiştirme ve dönüştürme sürecine giren insanın hangi değerleri hangi ölçüde ve hangi açılardan değiştirdiği önemlidir. İnsan kavramının çeşitli disiplinlerde farklı şekillerde ifade edilebilmesi mümkündür ancak neredeyse her tanımda ortaya çıkan ortak husus insan ve değerler ilişkisi ve insanın toplumsal bir varlık olduğudur. İnsan toplumdan bağımsız düşünilemeyen bir değer olarak ele alındığında, toplumla nasıl bir iletişim kurduğu ifade edilmelidir.

Bu parçadaki altı çizili sözün parçaya kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bireyi ilgilendiren problemlerin çözümünde bilimin payı büyüktür.
- B) İnsanlığın müşterek özelliği, düşünme ve muhakeme gücüdür.
- C) Bilgi zaman içinde değişime ve yenilenmeye uğramaktan kurtulamaz.
- D) İnsanın doğaya verdiği zararın büyüklüğü ve yıkıcılığı tartışılmaz.
- E) Teknolojik devrimler, hayatı kolaylaştırır ancak insanı tembelleştirir.

6. Günümüzde hemen her alanda yaşanmakta olan hızlı gelişmelere ayak uydurabilmek her geçen gün güçleşmektedir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak toplumda internete erişimin sıradanlaşması, avantajlarla birlikte beraberinde birçok olumsuzluğu da getirmektedir. Nitekim sosyal medya artık toplumsal hassasiyetlere dikkat edilmeden her dileyenin video paylaştığı, istenmeyen içerikli paylaşımların had safhaya ulaştığı bir ortam hâlini almıştır. Artık ilkokulda okuyan öğrencilerin dâhi akıllı telefonlar maharetiyle kolaylıkla ulaştığı bu ortamlar toplumların temelini oluşturan aile yapısını ve sosyal ilişkileri derinden sarsmaktadır.

Bu parçadaki altı çizili sözle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vasat düzey
- B) Beklenen seviye
- C) Aranılan özellik
- D) En üst düzey
- E) Asgari nitelik

7. Orman yangınları, ekolojik dengeyi tehdit eden bir afettir. Türkiye'de 1937 yılından 2020 yılı sonuna kadar kayıtlara geçen yangın sayısı 114.941 olup uzun yıllar ortalaması 1.369'dur. 2011-2020 yıllarını kapsayan son on yıllık dönemde ise yıllık ortalama sayı 2.631'dir. Yıllık meydana gelen yangın sayılarında küçük dalgalanmalar olmakla birlikte son 50 yılda sürekli bir artış eğilimi görülmektedir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Karşılaştırma
- B) Sayısal verilerden faydalanma
- C) Açıklama
- D) Benzetme
- E) Tanımlama

8. Çevre genel bir tanımla insan etkinlikleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da uzunca bir süre içinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamı olarak ifade edilebilir. Yaşam ortamını oluşturan çevre öğelerinin kirlenmesi gözle görülür bir duruma ve tehlikeli bir düzeye erişince, çevre sorunlarının ayırımına varmamak daha da olanaksızlaşmıştır. Çevre sorunlarını birbirlerinden soyutlamak ve tek başlarına ele alıp değerlendirmek mümkün değildir. Çevre sorunları arasında su kirliliği, hava kirliliği, toprak kirliliği, gürültü kirliliği, radyoaktif kirlilik, atıklar sayılabilir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tanımlama
- B) Karşılaştırma
- C) Tartışma
- D) Tanık Gösterme
- E) Örnekleme

- I. Şiir ve İnşa
- II. Yeni Lisan
- III. Edebiyat ve Hukuk
- IV. Mukaddime

Numaralanmış makaleler aşağıdaki yazarlardan hangisi ile ilişkilendirilemez?

- A) Şinasi
- B) Cenap Şahabettin
- C) Ziya Paşa
- D) Ömer Seyfettin
- E) Hüseyin Cahit Yalçın

2. (I) Tanzimat Dönemi'nde başlayan gazetecilik faaliyetleri, yazarlara düşüncelerini paylaşma ve yayma imkânı sağlamıştır. (II) Bu da makale türünün ortaya çıkmasını ve yaygınlık kazanmasını sağlamıştır. (III) Tanzimat Dönemi makalelerinde tarihi ve kültürel konular ele alınmıştır. (IV) Tanzimat sanatçıları, makaleler aracılığıyla halka ulaşmaya çalışmışlar ve makalelerde yalın bir dil kullanmışlardır. (V) Şinasi'nin Tercüman-ı Ahval gazetesinde yayımlanan *Mukaddime*'si bu türün ilk örneği sayılır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

3. I. Makaleler; bilgi verme amacıyla yazılan, gazete ve dergi gibi yayın organlarında yayımlanan yazılardır.
II. Açık ve anlaşılır bir dille yazılan makalelerde, bilimsel terimlere ve nesnel verilere yer verilir.
III. Okurların ilgisini çekmek için makalelerde yazar, okurla sohbet havasında yazmayı tercih edebilir.
IV. Öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerinin kullanıldığı makalelerde amaç, okura edebî zevk vermektir.
V. Gazetelerdeki makaleler, dergilerdekenden farklıdır; gazetelerde güncel bir sorun ele alınır ve çözüm yolları ortaya konur.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde bilgi yanlış vardır?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve IV
D) III ve IV   E) IV ve V

4. Öğretici metinler üzerine bir çalışma yapan Binnaz, çalışmasına makale türünü dâhil etmiştir. Çalışmasında Türk edebiyatında yazılan ilk makale, Servetifünun dergisinin kapanmasına yol açan makale, Millî Edebiyat'ın dil ülküsünü ortaya koyan makale ve Tanzimat Dönemi'nde divan edebiyatının eleştirilip halk edebiyatının yüceltildiği makale bulunmaktadır.

Buna göre Binnaz'ın çalışmasında aşağıdaki yazarlardan hangisinin makalesi yoktur?

- A) Fuat Köprülü
- B) Ziya Paşa
- C) Şinasi
- D) Ömer Seyfettin
- E) Hüseyin Cahit Yalçın

5. Genom, DNA hasarına neden olan eksojen veya endojen sayısız farklı etkene maruz kalır. Tüm organizmalar genetik materyallerini bu çevresel etkenlerin oluşturduğu hasarlara karşı korumak amacıyla DNA onarım mekanizması içerirler. DNA onarımı, hücrede tek bir mutasyonla başlayan, hasarlı DNA oluşumu ve kanser tablosuyla son bulabilen yolda, hücreyi koruyan önemli bir mekanizmadır. Farklı biyokimyasal stratejileri kullanan birçok mekanizma DNA hasarının birçok şeklini onarır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak,

- I. Tanımlama yapılmıştır.
- II. Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- III. Sayıp dökmelelerden yararlanılmıştır.

hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız II
D) II ve III   E) I, II ve III

6. Geleneksel virüs aşılarının en büyük dezavantajı, geliştirilmesindeki zaman kısıtlılığı ve geniş ölçekli üretimdeki güçlüklerdir. Bu nedenle, daha güçlü ve çok yönlü aşı platformlarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. mRNA aşıları; yüksek potansiyeli, hızlı geliştirme kapasitesi, düşük maliyetli üretim ve güvenli uygulama potansiyeli geleneksel aşı yaklaşımlarına ümit verici bir alternatif oluşturmaktadır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak,

- I. Karşılaştırma yapılmıştır.
- II. Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- III. Sayıp dökmelelere yer verilmiştir.

hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız II
D) II ve III   E) I, II ve III

7. Dünyanın en önemli birincil enerji kaynağı petroldür. Petrolü, %25 ile kömür, %20 ile doğal gaz %7 ile nükleer ve %14 ile yenilenebilir enerji kaynakları izlemektedir. Ana enerji kaynağı petrol, giderek azalmaktadır. Buna ek olarak, fosil kaynakların kullanımı sonucu oluşan hava kirliliği ve devamında oluşan iklim değişikliği gibi artan çevresel sorunlardan dolayı, tüm dünyada atmosfere daha az karbondioksit salan, fosil kaynaklara alternatif, çevreyi daha az kirleten, yenilenebilir enerji kaynakları aranmaktadır. Biyokütle bunlardan biridir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tanımlama
B) Karşılaştırma
C) Açıklama
D) Betimleme
E) Sayısal verilerden faydalanma

8. Menenjit, çeşitli mikroorganizma ve virüslerin neden olduğu, beyin zarlarını ve beyin dokusunu zedeleyen, beyin omurilik sıvısında (BOS) hücresel ve biyokimyasal değişikliklere sebep olan, klinikte çeşitli nörolojik bulgular gösteren iltihabi bir hastalıktır. Menenjit mortalitesi ve morbiditesi yüksek bir enfeksiyon hastalığıdır. Hastalığın seyrinde ölüm ve tedavi sonrası kalıcı hasar olasılığı yüksektir.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Sayıp dökme
B) Tanımlama
C) Tanık gösterme
D) Benzetme
E) Sayısal verilerden faydalanma

1. Aşağıdakilerden hangisi bir makaleden alınmış olabilir?

- A) İlk şiiri 1945'te Ulus gazetesinde, ilk tiyatro yazıları 1954'te İstanbul dergisinde yayımlandı. 1957'de Genç Oyuncular adlı amatör topluluğun kurucuları arasında yer aldı.
- B) Mahmut Alptekin, Fatma Hanım ile çiftçi Mustafa Alptekin'in oğlu. İlkokulu Çal'da okudu. Denizli Lisesinin orta kısmından sonra Akşehir İlköğretim Okulunu bitirdi.
- C) İki dilliliğin sağladığı bilişsel avantajlara ilişkin literatürde mevcut çalışmalarda çocukların yalnızca bir dil düzeyleri değerlendirilmekte, iki dilli çocukların ikinci dillerine dair ölçüm yapılmamaktadır.
- D) Talebesi Nezahet Hanım'ın, üçüncü tekil kişiyi böyle ekli olarak bir de cümle biçiminde çekimlemesi, Matmazel "Anjel"i şaşırtmaktan çok memnun etti.
- E) Beachamps'ta hiç bulunmadım. Gidilecek yolu yoktu -ki La Chapelle-Anthenais'ye birkaç kilometre, çayır-liklar ortasında küçük bir köy.

2. Bugüne kadar gözlenmiş olan küresel değişmeler: Geçen yüzyıl süresince, sıcaklıkta 0,5 °C'lik bir artma, deniz seviyesinde bu yüzyılın başından beri 20 cm'lik bir artma, Stratosfer sıcaklığında azalma, orta enlemlerdeki yağış miktarında artma ve subtropik enlemlerdeki yağış miktarında azalma. Geçen 10 yıl süresince küresel ısınmada önemli bir ölçüde artış olmuştur. 2100 yılına kadar beklenen küresel değişmeler: Sıcaklıkta 3 °C'lik bir artma, deniz seviyesinde 70 cm'lik (30–110 cm) bir yükselme, orta ve daha yüksek enlemlerde yer alan ormanların büyük miktarlarda yok olması, tarımsal alanlarda ve dünya gıda üretiminde azalma, 2100 yılına kadar, tüm insan kaynaklı emisyonlar durdurulacak olsa bile, sıcaklıkta 1–2 °C'lik bir artış beklenilmektedir. CO₂ konsantrasyonunun 2 katına yükselmesinin 2.5 °C'lik(1.5–4.5 °C) bir küresel ısınmaya sebep olması beklenmektedir.

Bu parça makalenin hangi bölümünden alınmış olabilir?

- A) Giriş
D) Yöntem
- B) Özet
E) Sonuç-tartışma
- C) Bulgular

3. Makale konusunu anlatan Gonca Öğretmen, öğrencilerinden makalenin özelliklerini sıralamalarını istemiştir.

Binnaz: Dergilerde yayımlanan bilimsel makaleler, uzmanlar tarafından yazılır. Bilim, sanat felsefe gibi alanlarla ilgili konular ciddi bir üslupla ele alınırken terim anlamlara da yer verilir.

Pakize: Gazetelerde yayımlanan makalelerde güncel konular ele alınırken güncel sorunlar ortaya konur ve çözüm yolları ortaya konur.

Melike: Makalelerde alıntılama yapılabilir. Bu alıntılamaalarda kaynak gösterilmesi zorunludur ancak uzun alıntılar araştırılmalara zarar verir. Kaynak belirtilmeden yapılan alıntılar intihaldir.

Sırrı: Makalelerde kapalı anlama, mecaz sözlere ve ifadelere yer verilmez. Açık bir anlatım esastır. Aydınlatıcı olması, bilgilendirici olması bunu gerektirir.

Behzat: Makalelerde öznel ifadelere yer verilirken yazar araştırmasını öyküleme, betimleme anlatım biçimleriyle aktarır.

Buna göre öğrencilerden hangisi bilgi yanlısı yapmıştır?

- A) Binnaz
D) Sırrı
- B) Pakize
E) Behzat
- C) Melike

4. Bu çalışmada; atıklar detaylı bir şekilde incelenmiş ve atıklarla geri dönüşüm arasındaki ilişki ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Üzerinde durulması gereken nokta; yerel yönetimler, halk ve özel kuruluşlar arasındaki iş birliğinin artırılması gerekliliğidir. Halkın atık konusundaki farkındalığını artıracak eğitim programlarının uygulanması bu eğitimlerin davranışa dönüştürülmesi ve artan bilinçle yerel yönetimleri hem atık hem de geri dönüşüm konusunda harekete geçirmekte yardımcı olmalıdır. Aynı şekilde organizasyonlar ve yerel yönetimler; halkı yönlendiren uygulamalar geliştirmeli, bu konuda oluşabilecek aksiliklere karşı önlemler almalıdır.

Bu parça makalenin hangi bölümünden alınmış olabilir?

- A) Giriş
D) Yöntem
- B) Özet
E) Sonuç-tartışma
- C) Bulgular

5. Eski Lisan Nedir? Asla konuşulmayan, Latince ve İbranice gibi yalnız kendisiyle meşgul olanların zevk ve idrakine taalluk eden bir şey... Size bunun tarihini çabucak çizelim. Biz Asya'dan garba, Anadolu'ya hicret etmişiz. Din ve edebiyatı bize Arabî ve Farsî öğretmiş. Hatta bir zamanlar resmî lisanımız Farsî olduğu gibi padişahımız Arapçayı bize umumî, millî bir lisan olmak üzere kabul ettirmeye kalkmış. Hicretimizin ilk asırlarında Arabî ve Farsî birçok kelimeler lisanımıza girmiş. Bunun katiyen zararı yok. Lâkin edebiyat, sanat ve dolayısıyla tezeyyün fikri ve Farsî kaideler de getirmiş. Türkçe muvazenesini kaybetmiş. Tabiata muhalif ve son derece sunî bir hâl kesbetmiş.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Ciddi bir dille yazılmıştır.
B) Tanımlama yapılmıştır.
C) Açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.
D) Makale örneğidir.
E) Şiirsel bir dil kullanılmıştır.

6. Küresel ısınma sonucu dünya yüzeyine yakın ortalama hava sıcaklığındaki artış, 2000 yılında sona eren yüz yıllık süreçte 0.6 ± 0.2 °C olmuştur. Bu artış 2005 yılında sona eren geçmiş yüz yıllık süreç içerisinde ise 0.74 ± 0.18 °C'ye yükselmiştir. Küresel ısınmanın boyutlarını, İngiltere'de East Anglia Üniversitesi İklim Araştırmaları Birimi ve Meteoroloji Ofisinin Hadley Merkezi tarafından hazırlanan analizlerde görmek mümkündür. Buradaki veriler kara ve okyanus istasyonlarından elde edilen sıcaklıklar olup, 0 °C sıcaklıklar 1961-1990 yılları arasındaki ortalama sıcaklıkları göstermektedir.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sayısal verilerden faydalanılmıştır.
B) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
C) Araştırmacının kişisel görüşleri tutarlı biçimde verilmiştir.
D) Terim anlamlı kelimeler kullanılmıştır.
E) Bilimsel makaleden alınmıştır.

7. Eda Öğretmen, makale türü ve bu türün Türk edebiyatındaki temsilcileri hakkında öğrencilerinin bilgi vermesini istemiştir.

İşil: Makale, edebiyatımıza ilk kez Tanzimat Dönemi'nde Batı edebiyatından girmiştir.

Ahmet: Türk edebiyatında ilk örneğini Tercümân-ı Ahval gazetesinde Şinasi vermiştir. Bu makalenin adı ise *Mukaddime*'dir.

Gizem: Servet-i Funûn dergisini kapattıran Hüseyin Cahit Yalçın'ın çevirdiği ve dergide yayımladığı *Edebiyat ve Hukuk* adlı makedir.

Safiye: Ömer Seyfettin'in yazdığı *Yeni Lisan makalesi*, Millî Edebiyat'ın dil hususiyetlerini ortaya koymuştur.

Gülben: Cumhuriyet Dönemi'nde ise yalnızca gazetelerde varlığını sürdüren makalenin bu dönemdeki en önemli temsilcisi Cahit Sıtkı Tarancı'dır.

Buna göre, öğrencilerden hangisi bilgi yanlışı yapmıştır?

- A) İşil
B) Ahmet
C) Gizem
D) Safiye
E) Gülben

8. On bin yıl önce bereketli hilal denen ve Türkiye'nin de güneyini kapsayan bölgede muhtemelen bir kadın barınağına dönerken sendeledi ve elindeki tohumlardan bir kısmı yere döküldü. Daha sonra buğdayın atası olan bu bitkiler çimlendi, tarım denen ve iyisiyle kötüsüyle uygarlık denen süreci başlatan büyük buluş başlamış oldu. Modern buğdayların atası olan ülkemizde kaplıca olarak bilinen einkorn hâlâ dağlık bölgelerde yetiştirilmektedir. On bin yıl önceki genetik materyalden bugünkü çeşitlere geçişte o günlerden bugüne gelmiş geçmiş çiftçilerin yaptığı seçilimin önemi inkâr edilemez. (...)

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Makalenin giriş bölümünden alınmıştır.
B) Anlatımı açık ve anlaşılırdır.
C) Kanıtlar ortaya konmuş ve düşünce kanıtlanmıştır.
D) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
E) Kişisel görüşlerini tutarlı biçimde vermiştir.

1. Davranışçı yaklaşımlar arasında yer alan klasik ve edimsel koşullanma kuramları insan ve hayvan davranışlarının hangi uyarıcılarla azaldığı ya da çoğaldığını açıklamaktadırlar. Ancak insanların görece olarak karmaşık bazı davranışları, doğrudan pekiştirilmeden bir kerede tüm özellikleri ile gösterdikleri gözlenmektedir. Örneğin, öğrenciler parmak kaldırarak söz istemeyi, öğretmen geldiği zaman sessiz durmayı genellikle doğrudan pekiştireç almaksızın öğrenirler. Skinner ve diğer bazı davranışçılar, insan zihninde geçen süreçleri kuram ve açıklamalarına sokmamakta ısrar etseler de bazı davranışçılar kuramlarına zihinsel süreçleri de eklemeye ihtiyacı duymuşlardır. Bu durum özellikle sosyal öğrenme için doğrudur.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Konusu, sosyal öğrenmedir.
- B) Bilimsel makale örneğidir.
- C) Güncel bir sorun ele alınmıştır.
- D) Eğitim bilimcileri hedef kitledir.
- E) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.

2. Noam Chomsky, dil edinimi ve gelişimi konusunda biyolojik ve psikolojik temellerin etkili olduğunu savunmuştur. Bu sebepten dolayı kuramı da Psikolinguistik dil kuramı olarak anılmaktadır. Ona göre "Dil özünde yalnızca insanlara ait, ciddi patolojik durumlar dışında tüm insanlar arasında neredeyse hiç farklılık göstermeyen ve doğuştan var olan biyolojik ortaklığımızın genel bir parçasıdır." Çocuklarda gözlemlenen dil gelişimine bakıldığı zaman; yaş gereği öğrenilmesi mümkün olmayan karmaşık süreçlerin çok kısa bir zaman diliminde edinilmesi ve bunların büyük bir benzerlik göstermesi, bu görüşü doğrular niteliktedir.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Konusu, dil gelişimidir.
- B) Geniş halk kitleleri, hedef kitledir.
- C) Bilimsel bir dil kullanılmıştır.
- D) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- E) Konu paydaşlarını bilgilendirmek amaçlanmıştır.

3. Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962) Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının şair, hikâyeci, romancı, edebiyat tarihçisi ve denemecisidir. O, geniş yelpazede eserler vermiş bir sanatkârdır. Şüphesiz onun en bariz vasfı, kendisinin de kabul ettiği gibi şair olmasıdır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirleri sayıca az olmakla birlikte, devrinin en güzel şiirlerinden olduğu gerçeği münekkitle belirlenmiştir. Tanpınar'ın şiirleri üzerine geniş bir incelemesi bulunan Mehmet Kaplan bu konuda şunları söylemektedir: "Ahmet Hamdi Tanpınar, bütün hayatı boyunca 'güzel' ve 'mükemmel' şiirler yazmayı düşünmüş, sosyal fayda ve te'siri mutlak surette reddetmiştir.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Edebiyat tarihçileri ve edebiyatseverler hedef kitledir.
- B) Hedef kitlenin görüşleri etrafında şekillenmiştir.
- C) Ahmet Hamdi Tanpınar, konu edinilmiştir.
- D) Aydınlatmak, bilgilendirmek için yazılmıştır.
- E) Tanık göstermeden faydalanılmıştır.

4. Yahya Kemal önemli ölçüde siyasi, idari ve kültürel bakımdan ayrılıp dağılmanın görüldüğü, koca bir devletin parçalanıp yıkıldığı bir dönemde yaşamış bir şairdir. Onun doğumundan yaklaşık yarım yüzyıl önce Tanzimat Dönemi'nde önemli siyasi, toplumsal ve kültürel gelişmelerin, yeniliklerin yanı sıra Türk edebiyatında, özellikle şiirde yeni arayışlar gündeme gelmiştir. Bu arayışların bir kısmı, kendini; şiirde kullanılan tema, dil ve şekil olarak göstermiştir.

Bu parçayla ilgili olarak,

- I. Herkesi ilgilendiren bir konu ele alınmıştır.
- II. Sanatsal bir dille oluşturulmuştur.
- III. Konu ile ilgili paydaşları aydınlatmak amaçlanmıştır.

hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) Yalnız II
- D) II ve III
- E) Yalnız III

1. Canlıların etkileşim hâlinde oldukları her bir doğa parçası ekosistem olarak ifade edilmektedir. Hava, toprak ve su gibi çevre bileşenleri ve bu bileşenlerin sürdürülebilirliği tüm canlılar ve yer kürenin geleceği açısından oldukça önemlidir. Ekosistemdeki her canlı birbirine hayatıyla bağlıdır. Dolayısıyla sistemin bir kısmında meydana gelen bozulma zamanla tüm sistemi etkilemektedir. Su, ikame edilemez olması sebebiyle diğer çevre bileşenlerinden ayrılmaktadır. Zira su, su çevrimi yoluyla makro anlamda yaşamın, mikro anlamda ise ekonomi döngüsünün temel dinamiğini oluşturmaktadır. Tarih boyunca medeniyetler su kıyılarında ya da suya yakın bölgelerde kurulmuş ve gelişmişlerdir. "Irmaklar arasındaki toprak" anlamına gelen Mezopotamya'da bundan yaklaşık 7500 yıl önce ilk kez sulu tarım yapılmış ve suyun toprak ile buluşması insanlık adına yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ekosistemdeki tüm canlılar yaşamsal bağlamda birbirine bağlıdır.
- B) Ekosistemin bir parçasında meydana gelen bozulma tümünü etkiler.
- C) Suyun yaşamsal niteliği nedeniyle su kenarlarına medeniyetler kurulmuştur.
- D) Su döngüsünün tamamlanması için ekolojik dengeye ihtiyaç vardır.
- E) "Mezopotamya" isminin kökeni, tarımla ve suyla ilgilidir.

2. I. Şiir ve İnşa
II. Çal Çoban Çal
III. Dekadanlar
IV. Aziz İstanbul

Numaralanmış makalelerden hangileri Tanzimat Dönemi ürünlerindedir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. İnsan dünya üzerinde var olduğu tarihten itibaren hastalık ve sağlığa ilişkin çeşitli açıklamalar ve çözümler geliştirmiştir. Bu açıklamalar ve uygulamalar, çoğu zaman sihinsel ya da dinsel ve pek çok şekillerde günümüze kadar kültürle aktarılmıştır. Dolayısıyla Batı tıbbının getirdiği biyomedikal bakış, farklı toplumlara uygulandığında bu standartlaşmanın sapma gösterdiği hastalıkların sebepleri ve iyileştirme yöntemlerinin farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Biyomedikal yaklaşımın karşılaştığı ikinci önemli sorun ise hastalıkların sebepleri, önlenmesi ve tedavisinde sadece biyolojik bakış açısının yetersiz kalmasıdır. Tıbbın uğraştığı insan, biyolojik bir varlık olduğu ölçüde, kültürel ve sosyal bir varlıktır.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hastalıklara ilişkin uygulamalar, insan davranışları ve deneyimlerini anlamaktan geçmektedir ve bu noktada insanın kültürünü ele alan yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- B) İyileşme yöntemlerinin değişmiş olması insan yaşamının uzamasına ve insanın sağlıklı bir ömür sürmesine katkı sağladığı ortadadır.
- C) Biyolojik bakış, insanın sağlıklı bir yapıya kavuşmasına hizmet eder ve insanın bu sağlıklı yaşamını sürdürmesine olanak sağlar.
- D) Sağlık koşullarının ve iyileştirme yöntemlerinin standartlaştırılması küresel ölçekte tüm insanlığa hizmet edecektir.
- E) Batı tıbbının getirdiği biyomedikal bakış, farklı toplumlara uygulandığında standartlaşma sağladığı ortadadır.

4. —, mevcut Türk kültürünün bozulmasına izin vermeden Batı'nın gerek toplumsal gerekse edebî alanlardaki yenilikçiliğini Osmanlı Dönemi'nde yerleştirmeye çabalamıştır. Bu amaç doğrultusunda önemli bir mücadeleye girişen yazarın "Lisan-ı Osmanî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazâtı Şâmilidir" başlıklı makalesi ile "Tahrib-i Harâbât"ı, bir yönüyle bu mücadelenin bir ürünü sayılabilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ziya Paşa
- B) Namık Kemal
- C) Şinasi
- D) Ahmet Mithat Efendi
- E) Süleyman Nazif

5. Yaşlanma hücresele seviyeden organ seviyesine kadar sonuçları bir bütün içerisinde değerlendirilen bir süreçtir. Bu süreçte bedensel olarak gelişen fizyolojik değişiklikler nedeniyle yaşının yaşam kalitesi olumsuz etkilenirken, yaşının gerçek hayatta hissettiği ve organ seviyesinde işlev kayıplarına neden olan değişiklikler de görülmektedir. Gelişen değişikliklerin hızı ve şiddeti olayın yaşlılığa bağlı fizyolojik bir süreç mi yoksa başlı başına bir hastalık mı olduğunu göstermektedir. Yaşlı hastaya bakım verirken bu değişimler mutlaka akılda tutulmalıdır. Diğer taraftan bu değişimlerin izlemi ve yaşının bu değişimlerden doğan yeni duruma uyum göstermesinin sağlanması da gerekmektedir. Hemşireler bu konuda bilgi sahibi olmalı ve yaşlı bakımından sorumlu olan kişilerin de bilgilendirilmesini sağlamalıdır.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Yaşlanma sonucu ortaya çıkan yeni duruma uyum sağlayamayan bireylerin yaşadığı çöküntü bakıcılar tarafından giderilmelidir.
- B) Yaşlı hastaya verilen bakımlarda onun fiziksel gücüne kavuşması, kendi kendini idare eder duruma getirilmesi esastır.
- C) Değişen durumlara ve olaylara göre yaşlı bakımında izlenmesi gereken yollar, standart ve evrenselidir.
- D) Yaşlıların bakımında ve onların yaşam kalitesinin yükseltilmesinde bakıcılara önemli görevler düşmektedir.
- E) Fiziksel güçten düşme tüm yaşlılarda görülmezken fiziksel düşme görülen yaşlıların bakıma muhtaç olma boyutu da standart değildir.

6. Şi'r in ta'rif-i umûmîsi kelâm-ı mevzûndur, ya'nî iki satır sözü'n her birindeki sükûn ve harekâtın müsâvî olmasından ibâredir. Hattâ kâfiye usulü milel-i müteahhire beyninde hâdis olmuşdur. Eski Yunânîler yalnız vezne riâyetle kâfiye iltizâm etmezler idi. Şi'r her kavimde tabî'dir; rûy-ı arza ne kadar milel ve akvâm gelmiş ise cümlesinin kendilerine mahsus şi'rleri var idi. (...)

Bu parça üslup, içerik ve dil özellikleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdaki yazarlardan hangisine ait olabilir?

- A) Nurettin Topçu
- B) Beşir Ayvazoğlu
- C) Samihâ Ayverdi
- D) Ziya Paşa
- E) Mehmet Kaplan

7. Bilişsel koçluk yaklaşımı, öğrencilerin bilişsel farkındalık becerilerinin, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin ve olgunlaşmış epistemolojik inançlarının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bilişsel koçluk, koçluk edilen kişinin kendi düşüncelerine doğru yelken açmasına yardım eden bir süreçtir. Bilişsel koçluğun değişik yöntem ve stratejilerle uygulanabilmesi ve sosyal etkileşim sürecine katkısı yapılandırmacı anlayışın felsefesini de desteklemektedir. Bilişsel koçluk yaklaşımı yoluyla bir bilişsel koç olan öğretmen, öğrencilere bilişsel farkındalık becerilerini kazandırmada ara bulucu rehberli öğrenme desteğini sağlar ki bu da beraberinde öğrencilerin öz yönetim becerilerini kazanmasına yardımcı olur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Bilişsel koçluğun öğrencilere farklı yönlerden katkı sağladığına
- B) Bilişsel koçluğun öğrencilere birçok yönden fayda sağladığına
- C) Bilişsel koçluk edinen kişilerin düşünsel gelişiminin arttığına
- D) Bilişsel koçluğun yapılandırmacı felsefeyi desteklediğine
- E) Bilişsel koçluğun tüm öğrencilere uygulanabileceğine

8. I. Kültür ve Dil
II. Doğu – Batı Açmazında Peyami Safa
III. Dekadanlar
IV. Evrak-ı Eyyam

Numaralanmış makaleler aşağıdaki yazarlardan hangisi ile ilişkilendirilemez?

- A) Cenap Şahabettin
- B) Ziya Paşa
- C) Beşir Ayvazoğlu
- D) Ahmet Mithat Efendi
- E) Mehmet Kaplan

1. Her ne kadar bu makalenin öncüsü Şinasi olsa da makale, Cumhuriyet Dönemi'nde gelişme kaydetmiştir. Servetifünun'u kapattıran "—" adlı eser ne kadar önemli ise Millî Edebiyat'ı başlatan "—" adlı eser o kadar önemlidir.

Bu parçadaki boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Nesillerin Ruhü – Türkçülüğün Esasları*
B) *Şiir ve İnşa – Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*
C) *Dekaizm Nedir – Kültür ve Dil*
D) *Yusufçuk – Aziz İstanbul*
E) *Edebiyat ve Hukuk – Yeni Lisan*
2. Makale, öyle her zaman okunabilen bir tür değil. Bilimselliği ortada. Araştırma ya da bilgi alma amacıyla makaleye başvurulabilir. Makale okumaktan keyif aldığımı söylemem lazım. En çok da son dönemde *İsyan Ahlakı* okuduğumu söyleyebilirim.

Bu sözlerin sahibi, son dönemde aşağıdaki yazarlardan hangisinin makalesini okumuştur?

- A) Fuat Köprülü
B) Peyami Safa
C) Nurettin Topçu
D) Mehmet Kaplan
E) Ziya Gökalp
3. Millî Edebiyat'ın kurucu isimlerinden olan yazar, küçük hikâyeyi bağımsız bir tür hâline getirmiştir. Sade dille eserlerini ortaya koyan yazarın hikâyelerinde olay ön plandadır. Edebiyatımızın hikâyedeki en önemli isimlerinden biri olan yazar, "Genç Kalemler" dergisinde Millî Edebiyat'ın esaslarını ortaya koymuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada söz edilen yazarın *Genç Kalemler*'de yayımlanan makalesidir?

- A) *Kızıl Elma Neresi?*
B) *Türkçülüğün Esasları*
C) *Işık Doğudan Yükselir*
D) *Eğil Dağlar*
E) *Yeni Lisan*

4. Türkiye'nin "*Maarif Davası*" adlı eserin yazarına göre, milletin maarifi; milletin kültürünü eğitim oluşturur, bu kültürün yaşamasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını da eğitim sağlar. Eğitim milleti ayakta tutan en önemli dayanaklardan biridir. Eğitime önem veren milletler gelişip kalkınırken, ona gereken ehemmiyeti göstermeyen devletler zayıflayıp çökmeye mahkumdurlar. Eğitim milletin tarih şuurunu canlı tutup, onun varlığını devam ettirmesini de sağlar; bunun tam tersine de sebep olarak milletin yok olup gitmesine de sebep olabilir.

Yukarıda alıntı yapılan makale aşağıdaki yazarlardan hangisine aittir?

- A) Nurettin Topçu
B) Hüseyin Cahit Yalçın
C) Mehmet Kaplan
D) Samihâ Ayverdi
E) A. Hamdi Tanpınar

5. Dil dünyasında emek harcayanlar kullandıkları dili yüceltmek ve onunla yükselmek isterler. "*Kültür ve Dil*" adlı makalenin yazarı olan ---, bir edebiyat uzmanı bakışıyla dil üzerindeki görüşlerini çeşitli denemelerinde yansıtmıştır. Bu denemelerinde aynı zamanda Türkçenin problemlerini ele almış ve bu problemlere çözümler sunmuştur. Kaplan'ın üzerinde durduğu problemlerin bir kısmı bugün de güncelliğini koruması bakımından dikkat çekicidir.

Bu parçadaki boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Peyami Safa
B) Mehmet Kaplan
C) Cenap Şahabettin
D) Ziya Gökalp
E) Cemil Meriç

1. Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının en kudretli kalemlerinden şair, yazar ve fikir insanı Necip Fazıl Kısakürek (1904-1983)'in ilk dönem şiirlerinde korku, tiksinti, dışlanma, şüphe, melankoli, yalnızlık, ölüm, tabiat ve kadın gibi ferdi temalar ağırlıktadır. 1934'te Abdülhakim Arvâsi ile tanışmalarından sonra şairin sanata bakışı ve politik fikirleri büyük ölçüde değişir. Bu tanışmadan sonra şairin inanç ve düşünce dünyası insan, toplum ve tasavvuf ekseninde yapılanmaya başlar. Şairin ikinci döneme ait şiirleri de işte bu temel üzerine şekillenir. Modern Türk şiirinin mistik şairi Necip Fazıl, mistisizmi İslâmî değerlere bağlar ve eserlerinde toplumsal bir kavga sanatını oluşturur.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak,

- I. Karşılaştırma yapılmıştır.
- II. Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- III. Tanık göstermeden faydalanılmıştır.

hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız II
D) II ve III   E) Yalnız III

2. Küreselleşmeyle birlikte son zamanlarda sanayi alanında gelişmelerin yaşanması, teknolojinin ilerlemesi nüfusun artması gibi birçok sebep enerji kaynaklarının kullanımını hızla artırmaktadır. Sınırlı olarak bulunan fosil yakıtlarının gelecek dönemlerde yetersiz olacağı bilinmektedir. Aynı zamanda dünya ülkelerinin bu yakıtları ele geçirme isteği gün geçtikçe artmaktadır. Bunun için enerji geçmişten günümüze her toplumun en önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır. Ayrıca enerji kaynaklarının bilinçsizce kullanılması ve mevcut kaynakların hızla tükenmesi sonucu insanlar farklı enerji kaynağı arayışına girmektedir. Hâlihazırda kullanılan fosil yakıtların ömrünün azalması aynı zamanda çevreye ve insan sağlığına olumsuz etkisi ülkelerin yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesine sebep olmaktadır. Güneş, jeotermal, rüzgâr, biyokütle, dalga enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynakları son dönemlerde ülkeler tarafından tercih edilen alternatif enerji kaynaklarıdır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Güncel bir sorun konu edinilmiştir.
- B) Örnekleme yapılmıştır.
- C) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- D) Karşılaştırmaya yer verilmiştir.
- E) Benzetme yapılmıştır.

3. Her alanda başarılı uygulamaları ile insanların hayatında yer edinen nanoteknoloji sağlık alanında da kanserli hücrelerin vücuda zarar vermeden öldürülmesinden, günlerce etkisini kaybetmeyen kremlere; tek şarbon mikrobunu bile algılayabilen sensörlerden, bakterileri öldürdüğünden dolayı kokmayan çoraplara ve mikrop barındırmayan buzdolaplarına kadar hayatımıza girmeye başlamıştır. Büyük bir gelişme potansiyeline sahip nanoteknoloji, ilaç geliştirme, gen transferi, tedavi, hastalık ve travmatik yaraların önlenmesi ile insan sağlığının korunması ve önlemler alınmasında daha uygun cihazlar üretimini sağlayarak sağlık alanında önemli ilerlemelere ve faydalara kaynaklık etmektedir. Fakat son yıllarda ise hasta takip cihazları ve ilaç dağıtım sistemleri ile ilgili çalışmalar üzerine yoğunlaşmalar daha fazla önem kazanmıştır.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sayıp dökmeye yer verilmiştir.
- B) Karşılaştırmadan faydalanılmıştır.
- C) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.
- D) Örnekleme yapılmıştır.
- E) Tanımlama yapılmıştır.

4. Marin Mersenne 1644 yılında 0,994 metre uzunluğundaki bir sarkacın salınım periyodunu 2 saniye olarak tanımladı. 1950'lere gelindiğindeyse SI sisteminde saniyenin tanımı şu şekildeydi: 1900 senesinde geçen zamanın 31.556.925,9747'de biri. Bu tanımların tamamındaki en önemli sorun farklı zamanlarda farklı kişiler tarafından yapılacak ölçümlerin birbiriyle uyuşmasının zorluğu. Örneğin Ay'ın Dünya etrafındaki dönüş periyodu ve Dünya'nın Güneş etrafındaki dönüş periyodu zaman içinde yavaş yavaş da olsa değişir. Mersenne'in tanımıysa uzunluğun hassas bir biçimde ölçülmesine dayanır. Dolayısıyla temel zaman biriminin bu şekilde tanımlanabilmesi için öncelikle çok hassas bir biçimde tanımlanabilen bir uzunluk ölçüsü olması gerekir.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Sayısal verilere yer verilmiştir.
- B) Karşılaştırma yapılmıştır.
- C) Tanımlama yapılmıştır.
- D) Tanık göstermeden faydalanılmıştır.
- E) Açıklayıcı anlatımla yazılmıştır.

1. Gonca Öğretmen, makalelerde görsel unsurların nasıl kullanılması gerektiğini öğrencilerine sormuştur.

Binnaz: Çizelge ve şekiller sayfa kelime limiti varsa çok yararlıdır.

Pakize: Fazla ayrıntısı olan bilgiler çizelge ve grafikler sayesinde bir arada sunulabilir.

Behzat: Çizelge ve grafikler, tartışma esnasında bulguların yinelenmesini önler.

Safiye: Çizelge ve grafikler, dergi sayfa sayısını azaltarak maliyeti düşürür ve dar bir alanda geniş bilgi sunar.

Harun: Makalelerde her veri/veri grubu çizelge ile verilir.

Buna göre, öğrencilerden hangisi bilgi yanlış yapmıştır?

- A) Binnaz   B) Pakize   C) Behzat
D) Safiye   E) Harun

3. (I) Çalışma bölümleri içindeki tüm tablo, şekil ve grafikler metnin uygun yerlerinde ardışık olarak numaralanmış bir şekilde sayfaya ortalı olarak gösterilmelidir. (II) Her tablo, şekil veya grafiğe bir başlık verilmelidir. (III) Başlık; tablo, şekil veya grafiğin üstünde, sayfaya ve tabloya ortalı, yalnızca kelimelerin baş harfleri büyük olacak şekilde yer almalıdır. (IV) Tablo, şekil veya grafikler kolaylıkla okunacak biçimde olmalı ve yukarıda verilen sayfa yapısına uygun şekilde sayfaya yerleştirilmelidir. (V) Tüm sayısal değerler, tablo-grafik yardımıyla verilmelidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

2. 2007 yılından bu yana elektrik enerjisinin kaynak bazında gelişimi farklılık göstermiştir. 2007 yılında Türkiye'de elektrik enerjisi üretiminde fosil üretimin payı %80 iken bu değer 2018 yılında %67'lere düşmüş, buna tezat olacak şekilde yenilenebilir üretimin payı 2007 yılından bu yana %19'lardan %32'lere yükselmiştir. Bu durumda Türkiye'nin elektrik enerjisi üretiminde %100 yenilenebilir enerjiye geçiş konsepti için %12'lik bir artış gösterdiği ve %32 oranında %100 yenilenebilir enerjiye geçiş yapabildiği görülmüştür.

Bu parçayı anlamlı ve kolay anlaşılır hâle getirmek isteyen araştırmacı aşağıdakilerden hangisini yapmalıdır?

- A) Tanık göstermeden faydalanmalıdır.
B) Kişisel görüşlerini ifade etmelidir.
C) Sayıp dökmelerden faydalanmalıdır.
D) Tablo ve grafiklerden yararlanmalıdır.
E) Anlatım biçimini değiştirmelidir.

4. Makale yazma ödevini yapan Binnaz, "Yenilenebilir Enerji Kaynakları" konulu makalesini yazmaya koyulur. (I) Makalesine kısa ve konuyu kapsayan kısa ve öz bir başlık belirleyerek başlar. (II) Özet bölümünde, konunun tümünü kapsayan ifadelerle yer vererek anlattıklarını ana hatlarıyla ortaya koyar. (III) Giriş bölümünde konuyla ilgili yapılmış araştırmalara değinir. (IV) Yöntem bölümünde, çalışmasında kullandığı yöntemi ve bunu neden kullandığını ortaya koyar. (V) Bulgular bölümünde, elde ettiği tahminlerini tablo-grafik hâline getirerek sonuç-tartışma bölümüne geçer.

Bu parçaya göre Binnaz, numaralanmış bölümlerin hangisinde hata yapmıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

5. Toplam 8333 km kıyı uzunluğuna sahip olan ülkemizde, yaklaşık 25 milyon hektar kullanılabilir su ürünleri üretimine uygun alan bulunmaktadır. İç su kaynaklarımızın sayısı sulama ve enerji amacıyla yapılan göletlerin de katılmasına bağlı olarak her geçen gün artmaktadır. Halen 200 adet doğal, 243 adet baraj gölü ve 750 adet sulama göleti olmak üzere toplam 1193 adet iç su kaynağı bulunmaktadır. Ayrıca 177.714 km uzunluğundaki nehirlerimizin yanında yetiştiriciliğe müsait olan ve şu anda üzerinde yetiştiricilik yapılan pek çok su kaynağımız dikkate alındığında, bu potansiyelin ne denli büyük olduğu görülmektedir.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Anlatılmak istenen açıkça verilmiştir.
B) Duygu, düşüncenin önündedir.
C) Düşünce, nesnel verilerle desteklenmiştir.
D) Anlam kapalılığı ve söz oyunlarına yer verilmemiştir.
E) Sözcükler, çoğunlukla temel anlamlarıyla kullanılmıştır.

6. Sürdürülebilir kalkınma görüşü, kapitalizmin ileri sürdüğü tezlerden biridir. Ancak derin ekoloji, sürdürülebilir kalkınma anlayışında öngörülen çözümlerle sorunun giderilebileceğini düşünmemektedir. Derin ekoloji yaklaşımı, sürdürülebilir kalkınma anlayışına göre daha gerçekçi çözümler ileri sürmektedir. Fakat insanlar sığ ekoloji yaklaşımında ifade edildiği gibi yaşam seviyelerinde önemli bir düşüş istemeyeceklerdir. Ancak düşünce olarak bile derin ekolojinin desteklenmesi çevrenin geleceği açısından son derece önemlidir.

Bu metnin üslubuyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.
B) Düşsel unsurlara ağırlık verilmiştir.
C) Şiirsel bir üslupla kaleme alınmıştır.
D) İmge ve çağrışımlardan faydalanılmıştır.
E) Özdeyiş ve deyimlere yer verilmiştir.

7. Seralar monokültür tarımın uygulandığı tarımsal ünitelerdir. Bu ünitelerde, kimi zaman yılda 3-4 ürün yetiştiriciliği yapılması ve buna bağlı olarak entansif tarımın gerektirdiği yüksek girdi kullanımı nedeniyle belli bir süre sonra toprakların strüktürü ve besin maddeleri dengesi bozulmakta, topraklar hastalık ve zararlılarla bulaşık hâle gelmekte, tuzluluk sorunu ortaya çıkmakta sonuçta toprak verimsizleşmektedir. Ülkemiz seralarında da yoğun kültürel uygulamalardan dolayı önemli toprak sorunları ortaya çıkmıştır.

Bu parçanın üslubuyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yalın bir anlatımla kaleme alınmıştır.
B) Anlatımda açıklık ilkesine uyulmuştur.
C) Anlatımda kopmalar söz konusu değildir.
D) Mecazlı ifadelerle anlatım ilgi çekici olmuştur.
E) Tarımsal terimler kullanılmıştır.

8. Günümüze kadar geçen süreçte madencilığe dayalı sanayileşmenin istenilen seviyeye geldiğini söylemek zordur. Ülkemizde, madenciliğin Gayrisafi Millî Hasıla (GSMH) içindeki payı, Cumhuriyet'in ilk yıllarında %30 iken, 1960'lı yıllarda bu oran %5 kadardır. Madencilik sektörünün Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki payı 2004 yılında %1.2, 2014 yılında %1.5 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 1). 2011 yılı verilerine göre, madenciliğin GSMH içindeki payı Almanya ve ABD'de %4, Kanada'da %7.5, Avusturalya'da %8.7 oranındadır.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Araştırma verileri, nesnel anlatımla verilmiştir.
B) Kapalı anlatıma, söz oyunlarına yer verilmiştir.
C) Yazarın kişisel görüşlerine yer verilmiştir.
D) Soyut ve imgesel ifadelerle yer verilmiştir.
E) Anlatımda derinlik söz konusudur.

DİL BİLGİSİ ETKİNLİĞİ

ÖRNEK

Davranışçı kurama göre öğretim, (I) verilen geri bildirim tekrarlar ile güçlenen ya da verilmemesi ile zayıflayan öğrenci tepkileri arasındaki nedensel ilişkinin bir ürünü olarak tarif edilmektedir. Öğrencinin içsel süreçleri kara kutu olarak (II) öğrencide görülmektedir. (III) Davranışçı kuram öğretme pratiğine göre öğrenme ikliminin önemi; eğitim amaçları ile ilişkilik, öğrenenlerin değerlendirilmesi, geribildirim sağlanması, öğretme durumunun kontrol edilmesi gibi özellikleri ile yansımıştır. Öğretme pratiğinde ise geleneksel yaklaşım olarak (IV) kendini göstermiştir. (V) Yeterliye dayalı öğrenme yöntemi, davranışçı kuramın mantığını içinde barındıran pratik öğrenim alanlarının en iyi göstergesi olarak nitelendirilmektedir.

Bu parçada numaralanmış sözler, cümlenin hangi öğesidir?

SEÇENEKLER: 1. Zarf tümleci 2. Dolaylı tümleç 3. Özne 4. Yüklem 5. Zarf tümleci

ÖRNEK

- Eğitim iletişimi uygulamaları çeşitli kuramlara dayalıdır.
- Bireyin dış dünyayla etkileşimini sağlayan araç olarak gelişimi diğer gelişim alanlarına bağlı olarak gelişir.
- Çocuğun dil gelişimini etkileyen iç faktörler genetik miras içinde bulunan dil becerileri ve doğum öncesi anne karnındaki etkileşimler ile yakından ilgili olduğu görülmüştür.
- Dil; insanlara özgü olan, içinde kültürel değerler barındıran, bir dizi karmaşık şekiller kümesi olarak tanımlanabilir.
- İnsanoğlu iletişim kurabilmek için sözlü veya yazılı bir dizi geleneksel ve yapılandırılmış yöntemler kullanmaktadır.

Numaralanmış cümlelerin öğelerini belirtiniz.

CEVAP: I. Özne - dolaylı tümleç - yüklem

II. Özne - zarf tümleci - yüklem

III. Özne - yüklem

IV. Özne - zarf tümleci - yüklem

V. Özne - zarf tümleci - belirtisiz nesne - yüklem

1. Sosyolojik araştırmalarda görsel kullanımının yaygın olduğu görölr.

Bu cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Öznesi, sözde öznedir.
B) Yükleme söz öbeğidir.
C) Yükleme birleşik fiildir.
D) Öznesi belgisiz zamirdir.
E) Yükleme sıfat tamlamasıdır.

2. I. Bu sorunun hatalı olduğunu kimden öğrendin?
II. Akşam akşam kapımıza gelen kimdi?
III. Bunca ödevi ne zaman bitireceksin?
IV. Mavi kalemim hangi çekmecedeydi?
V. Bu saate kadar sokakta kimi bekledin?

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde soru aynı ögeyi buldurmaya yöneliktir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III
D) II ve IV   E) IV ve V

3. (I) Ülkemizin toprakları, çok eski uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. (II) Bu uygarlıklar, tarım faaliyetlerini yoğun biçimde yapmıştır. (III) Anadolu'nun topraklarında tarım önemli bir faaliyettir. (IV) Küçük Asya olarak bilinen Anadolu'nun ortası, yüksek bir yayladır. (V) Doğu Anadolu'nun nehirleri, Anadolu'nun verimine katkı sağlamıştır.

Numaralanmış cümlelerden hangileri öge dizilişi bakımından özdeştir?

- A) I ve II   B) II ve V   C) III ve V
D) I ve V   E) II ve IV

4. Behçet Bey; fırsat verildiğinde memleketi, hatta bütün dünyayı birkaç günde düzeltecek fikirleri ileri sürdükleri hâlde kravatlarını düzeltmekten aciz olan aydınların düşüncelerini benimsemekten hicap duydu.

Bu cümlelerin öge dizilişi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne – zarf tümleci – dolaylı tümleç – yüklem
B) Nesne – zarf tümleci – dolaylı tümleç – yüklem
C) Özne – zarf tümleci – nesne – yüklem
D) Nesne – dolaylı tümleç – zarf tümleci – yüklem
E) Özne – dolaylı tümleç – yüklem

5. (I) Çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanmasında ebeveynler de sorumludur. (II) Çocuklar, kitap okumanın ve öğrenmenin tadını evlerinde alırlar. (III) Ailelerin çabasıyla bu tat, sürekli hâle gelebilir. (IV) Bir hikâye kahramanı ile kendini özdeşleştirmekten zevk duyarlar bu sayede öğrenciler. (V) Okumaktan zevk alan öğrenci, kendi fikirlerini herkese kabul ettirebilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangilerinin öge sıralaması aynıdır?

- A) I ve II   B) II ve III   C) I ve IV
D) II ve V   E) IV ve V

6. I. Sosyal öğrenme kuramcıları / insanların düşünme, planlama, algılama ve inanma şekillerinin öğrenmenin önemli bir kısmını oluşturduğunu / iddia etmektedirler.
II. Bu kuramcıları, / davranışçıları benimsemişi öğrenme kurallarının ve hayvanlar üzerinde yapılan birçok deneyin daha kompleks ve karmaşık olan insan davranışlarını ve insanın öğrenmesini açıklamakta eksik ve yetersiz kaldığına / dikkat çekmişlerdir.
III. Sosyal öğrenme kuramcıları, / davranışçı kuramlarının insanlara bireysel hayvanlar olarak yaklaştığını ve öğrenmenin sosyal boyutlarını göz ardı ettiğini / savunmaktadırlar.
IV. İnsanlardaki birçok pekiştiren / sosyal boyutlu / olduğu unutulmamalıdır.
V. Davranışçı deneylerde / hayvanlar / kendi çevrelerini seçme özgürlüğüne / sahip değildirler.

Numaralanmış cümlelerden hangisinin ögelerini ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V